

บทที่ 5

“ฉัน” ในยุคปัจจุบันกับความเป็นทันสมัยแบบตะวันตก

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะใช้คำแทนนามเรียกตัวเองว่า “ฉัน” หรือในภาษาลาว “ซ้อย” เนื่องจากตนเองไม่คุ้นเคยกับการเรียกตัวเองในฐานะที่เป็นประธาน ส่วนมากในสังคมลาวคุ้นเคยกับการเรียก “พี่” “น้อง” “ลูก” “หลาน” มากกว่าการที่จะเรียก “ฉัน” โดยตรง คำว่า “ฉัน” ชอบใช้กับเพื่อนไม่สนิท และผู้หญิงผู้ชายที่มีอายุเท่ากัน ฉะนั้นการที่มีโอกาสใช้คำว่า “ฉัน” หรือ “ซ้อย” จึงทำให้มีความรู้สึกในอีกด้านหนึ่ง ที่มีความเป็นตัวตนของตนเองมากขึ้น และในบทนี้จะได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างความเป็นแม่ของฉัน โดยเริ่มศึกษาจากชีวิตในวัยเด็ก โตเป็นผู้ใหญ่ ทำงาน จนมาเป็นนักศึกษาศรีศึกษา มาเป็นเมีย และแม่ ที่ดำรงอยู่ภายใต้ความหลากหลายของวาทกรรม ทางสังคม และวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นแบบจารีตประเพณี และความทันสมัย

5.1 ครอบครัวยุคใหม่ บทบาทหน้าที่ การละเล่น และการศึกษาในวัยเด็ก

5.1.1 ครอบครัวยุคใหม่ บทบาทหน้าที่ และการละเล่น

ฉันเกิดปี ค.ศ. 1979 มีชื่อเล่นว่า เป็ย ชื่อจริง บุญเพชร แต่เปลี่ยนมาเป็น เพชรสาคร เมื่อโตขึ้น ฉันเป็นลูกสาวคนที่สามในจำนวนพี่น้องหกคน ในหกพี่น้อง มีหญิงห้าชายหนึ่ง (น้องชายหลัก) น้องชายอายุห่างน้องสาวคนเล็กเก้าปี แม่บอกว่าท่านไม่ได้ตั้งใจที่จะเอาลูกชาย ถึงแม้ว่ามีลูกหญิงทั้ง 5 คนก็ตาม แต่เมื่อท้องก็ต้องเอาไว้ ซึ่งแม่ไม่เคยคิดเลยว่าจะทำแท้ง เพราะแม่ไม่รู้เรื่องของการทำแท้งเลยในตอนนั้น แม่บอกว่าถ้าเป็นปัจจุบันที่ทางการแพทย์มีโครงการลูกห่างเข้ามาบ้าน แม่คงเอาลูกเพียงแค่สอง หรือสามคนเท่านั้น ดังนั้น โอกาสที่จะมีฉันนั้นเพียงแค่ครั้งหนึ่ง ฉันถามแม่ว่า ทำไมแม่ต้องเอาลูกหลายคนอย่างนี้ ท่านตอบว่า

“ประชากรลาวยังมีน้อย พรรครัฐบาลบอกว่าจำเป็นต้องเอาลูกหลายคนเพื่อเป็นแรงงานในการพัฒนาประเทศชาติ”

คำตอบที่แม่ให้มาเป็นคำตอบเดียวที่ป้าตอบฉันเมื่อฉันถามท่านเกี่ยวกับการเอาลูกหลายคน ซึ่งป้ามีลูกทั้งหมดเก้าคนท่านมองว่ารัฐลาวยังต้องการจำนวนประชากรจำนวนมากเพื่อนำมา

พัฒนาประเทศชาติและป้ายังเชื่อว่าเธอเองก็มีหน้าที่ในการประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาประเทศชาติ นั่นก็คือหน้าที่ในการมีลูก และเลี้ยงดูลูกจำนวนหลายคน

เมื่อเทียบกับพี่น้องทั้งหก ฉันมีโอกาสเรียนสูงกว่าทุกคนในครอบครัว พี่สาวคนโตหลังเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็มาเรียนการบัญชีที่เวียงจันทน์ ปัจจุบันทำงานที่แผนกศึกษาแขวงเชียงขวาง มีลูกสองคนเป็นหญิงทั้งคู่ พี่เขยทำงานที่แผนกกิจกรรมป่าไม้จังหวัดเชียงขวาง พี่สาวคนที่สองมีอาชีพเป็นแม่บ้าน และรับจ้างทั่วไป (ปัจจุบันดูแลลูกให้ฉัน) พร้อมทั้งเลี้ยงดูของเธอทั้ง 3 คนที่เป็นชายสองหญิงหนึ่ง พี่สาวคนนี้เรียนไม่เท่าไร เมื่อยังเด็กพ่อแม่บอกให้เรียนหนังสือ เธอร้องไห้ทุกทีเพราะไม่อยากเรียน พอเรียนถึงมัธยมศึกษาปีที่สาม ก็ออกโรงเรียน แล้วมาทอผ้าช่วยแม่ สามิเธอเป็นครูสอนชั้นประถม อยู่ที่เวียงจันทน์ ซึ่งห่างจากตัวเมืองประมาณ 30 กิโลเมตร น้องสาวคนที่หนึ่งไม่ต่างกับพี่สาวคนที่สองเท่าไร เรียนไม่ค่อยได้ ไม่จบการศึกษา มัธยมปลาย มีอาชีพรับจ้างดูแลเด็ก เป็นแม่บ้าน และทอผ้าขาย ปัจจุบันพี่สาวคนโตส่งให้เรียนครูดูแลเด็ก สามิเขา รับจ้างติดตั้งไฟฟ้า และขับรถตุ๊ก ๆ มีลูกด้วยกันสามคน หญิงหนึ่ง ชายสอง (ลูกชายเป็นคู่แฝด) น้องสาวคนเล็กเป็นครูสอน ปัจจุบันเรียนต่อปริญญาตรีด้านเกษตรศาสตร์ที่เวียงจันทน์ สามิเขาทำงานที่แผนกศึกษาแขวงเชียงขวาง ทั้งสองมีลูกสาวคนหนึ่ง ส่วนน้องชายคนเล็กกำลังเรียนปริญญาตรีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านคอมพิวเตอร์ที่ประเทศเวียดนาม ซึ่งฉัน และสามิเป็นคนส่งค่าหอ ค่าเรียน พ่อแม่ และพี่สาวเป็นผู้ส่งค่าอาหารแต่ละเดือน

ฉันเป็นเด็กขี้เกียจตั้งแต่เด็ก แต่ละเช้าแม่เรียกหลายหนกว่าจะลุกขึ้นมาเผ้าไฟให้ข้าวได้ ในขณะที่พ่อแม่ และพี่สาวช่วยกันตำข้าวเพราะบ้านฉันไม่มีโรงสีข้าว พออายุระหว่าง 7-10 ปี แม่แบ่งงานให้ทำ ถ้าฉันต้องการจะไปเล่นกับเพื่อน ๆ ต้องทำงานให้เสร็จก่อนจึงไปได้ งานที่ฉันรับผิดชอบคือ ดูแลน้องเวลาแม่ออกไปสวน พ่อออกไปล่ามวัวควาย พี่สาวทั้งสองไปหาบน้ำ และให้อาหารสัตว์เลี้ยง งานดูแลน้องไม่ใช่งานประจำของฉัน แต่เป็นงานของพี่สาวอีกคนหนึ่งเพราะเธอดูแลน้องได้ดีกว่าฉัน แม่วางใจได้ถ้าฝากน้องไว้กับเธอ ฉันชอบปล่อยให้ร้องไห้เพราะเอาแต่เล่น ส่วนงานที่ฉันทำคือปัดกวาดบ้าน ล้างถ้วยชาม ขนน้ำขึ้นบ้าน ให้อาหารเป็ดไก่ในบางครั้ง ซึ่งตอนนั้นฉันไม่รู้เลยว่านั่นเป็นงานในบ้านที่ผู้หญิงต้องทำ ฉันไม่เคยตั้งคำถามกับมันว่าทำไมแม่ถึงให้ฉันทำงานนั้น และฉันก็ไม่ได้ปฏิเสธที่จะทำ แต่บางครั้งฉันหลีกเลี่ยงงานเพราะความขี้เกียจท้ายที่สุดก็ถูกแม่ดุ จากที่แม่ และพี่สาวสอนหลายต่อหลายครั้ง ทำให้ฉันจำ และทำหน้าที่ตนเองได้ถนัด ฉันไม่ใช่คนขยันทำงานบ้านแต่เป็นคนชอบไปโรงเรียน

ฉันไปเรียนกับพี่สาวคนโตบ่อยครั้ง ครูของพี่เขาไม่ว่าอะไร เพราะมีนักเรียนหญิงหลายคนเอาน้องไปเรียนด้วย เมื่อฉันอายุ 7 ปี โรงเรียนรับเข้าเรียน แม่พาฉันไปสมัครเรียนที่โรงเรียนประถมใกล้บ้าน โรงเรียนที่นี่เขาใช้วิธีการทดสอบเอาเด็กเข้าเรียน วิธีการของเขา คือ ให้เด็กยืนตรง

แล้วเอาแขนข้างหนึ่งยกขึ้นเป็นมุมตั้งฉาก (แขนขวาหรือซ้ายก็ได้) ป้ายแขนลงมาอีกข้างหนึ่ง (หลังศีรษะ) ถ้าเป็นแขนขวาปลายนิ้วมือต้องแตะใบหูข้างซ้าย และตรงกันข้าม ถ้าเด็กคนไหนสามารถทำได้ก็ผ่านการสอบ สามารถเข้าเรียนประถมปีที่หนึ่งได้เลย แต่ถ้าไม่ผ่านกฎกติกานี้ต้องรอมารสมัครในปีต่อไป ฉันสอบผ่านเพราะแขนยาว พอเขาเรียนได้ช่วงหนึ่งเกิดความขี้เกียจ ไปโรงเรียนแต่ไม่เรียนหนังสือ ไปเพื่อเล่นกับเพื่อน บางวันฉันและเพื่อนโดดเรียนมาเล่นตามทุ่งนา เวลานั้นครูประจำห้องเป็นญาติของแม่ เธอรายงานแม่ว่า ฉันไม่ไปเรียน เมื่อแม่รู้ แม่จู้จี้ว่า “ทำไมไม่ไปเรียน คุณติใคร ๆ ก็ไปเรียนทั้งนั้น ถ้าลูกไม่ไปเรียนลูกจะเป็นคนโง่ เป็นชาวไร่เหมือนพ่อแม่ฉันละ เวลาแม่เป็นเด็กแม่อยากเรียนแต่ก็ไม่ได้เรียน ไม่มีโรงเรียนให้เรียน แต่ตอนนี้รัฐให้เรียนฟรี และมีโรงเรียนให้ คุณติเขาเอาใจใส่แค่ไหน แต่ลูกกลับไม่ชอบ...” ฉันไม่เข้าใจความหมายสิ่งที่แม่พูดทั้งหมด รู้เพียงว่าถ้าเรียนจะไม่ต้องทำนา ฉันขี้เกียจทำนาจึงพยายามฝืนใจไปเรียน และการไปโรงเรียนทำให้ฉันได้เล่นกับเพื่อนมากกว่าอยู่บ้าน

เพื่อนที่โรงเรียนมีทั้งหญิงและชาย เพื่อนนี้เองทำให้ฉันรู้สึกอายกับชื่อตัวเองที่แปลกจากเพื่อนชื่อเล่นฉัน “เป็ย” และชื่อจริง “บุญเพชร” ฉันถามแม่ว่า ทำไมแม่ตั้งชื่อให้ลูกอย่างนั้น แม่ตอบว่า คนที่ตั้งชื่อจริงและชื่อเล่นให้ลูกไม่ใช่แม่ แต่เป็นหมอบอกทำคลอด และเฒ่าแก่ในบ้านที่มาทำคลอดตั้งใส่ให้ เพราะลูกเกิดวันสตรีสากล (วันที่ 8 มีนาคม) ที่ลาวเรียกว่าบุญเพชรหญิง (วันเฉลิมฉลองสตรีสากล) ก็เลยใส่ชื่อลูกว่า “บุญเพชร” ส่วนชื่อเล่นของลูกได้จากแม่เลี้ยงเด็ก (พี่เลี้ยง) เขาเรียกลูกว่าเป็ย เพราะเวลาอยู่โรงเรียนเด็ก แม่เลี้ยงเล่นอยู่ด้วยลูกจะเล่นอยู่ใกล้ ๆ เธอ โดยไม่สนใจกับอะไร แต่พอแม่เลี้ยงลูกไปทำอย่างอื่น ลูก “ป็นเป็ย” จับเธอไว้ให้แน่น ทันจับไหนก็จับนั้น เธอก็เลยเรียกลูกว่าชื่อ “เป็ย” และทุกคนที่นั่นก็เรียกลูกตามชื่อนั้น ฉันไม่ชอบชื่อนี้เพราะคำว่า “เป็ย” เป็นชื่อเครื่องมือทอผ้าชนิดหนึ่ง ที่ใช้สำหรับเป็ย (ปั่น) ฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายเล็ก ๆ และที่ไม่ชอบเพราะรู้สึกอายกับชื่อนี้ ฉันเลยบอกแม่ว่าให้แม่บอกทุกคนไม่ต้องเรียกลูกว่าเป็ย ถ้ายังเรียกอยู่ลูกจะไม่ขานตอบ แล้วแม่ก็ถามว่า แล้วจะให้เรียกอะไร ฉันตอบกลับว่า ให้เรียก เพชร เจษ ๆ แต่นั้นมาทุกคนจึงเรียกชื่อเล่นฉันว่าเพชรแต่ก็ใช้เวลานาน ปัจจุบันยังมีเฒ่าแก่ในบ้านเรียกฉันว่าเป็ยเหมือนเดิม

เมื่อเปลี่ยนชื่อเล่นได้ ฉันอยากเปลี่ยนชื่อจริง เพราะไม่ชอบเหมือนกัน ที่ไม่ชอบเวลาไปเรียนหนังสือเพื่อน ๆ ล้อเลียนว่า นางเพชรบุญหลาย (บุญมาก บุญเยอะ) ฉันขอเปลี่ยนชื่อกับครูเมื่อเรียนอยู่ประถมปีที่สี่ ครูไม่ยอมเปลี่ยนให้ เพราะต้องเปลี่ยนเอกสารในโรงเรียนทั้งหมด พอฉันเรียนจบประถมปีที่ห้า ต้องย้ายไปเรียนอีกที่หนึ่ง เอกสารทั้งหมดต้องส่งไปโรงเรียนใหม่ ดังนั้นฉันจึงขอเปลี่ยนชื่อในเอกสารที่จะส่งไป ครูเปลี่ยนให้ แล้วครูบอกให้เปลี่ยนชื่อในสมุดครอบครวั (สมุดทะเบียนบ้าน) ด้วย พอกลับบ้านฉันบอกแม่ว่า ลูกเปลี่ยนชื่อเป็น “เพชรสาร” แม่ไม่ว่าอะไร ไม่ถามด้วยซ้ำว่าเอาชื่อนี้มาจากไหน และฉันก็ไม่ได้อธิบายให้แม่ฟังว่าทำไมถึงเลือกชื่อนี้ ที่ฉันเลือก

ชื่อนี้เพราะมีญาติที่เป็นน้องสาวของน้ำเชยมาแต่เวียงจันทน์ เธอชื่อสาคร ฉันชอบชื่อเธอ และเธอเป็นคนสวยมาก ฉันก็แอบเอาชื่อเธอมาเติมใส่ชื่อตนเอง เพื่อจะได้สวยเหมือนเธอ

ตอนที่เปลี่ยนชื่อฉันไม่ได้คิดว่าจะทิ้งชื่อเดิมไปทั้งหมด เพราะเชื่อว่าชื่อที่ได้มาเป็นชื่อที่ติดกับตัวมาแต่เด็ก ถึงไม่ใช่พ่อแม่เป็นคนตั้งให้ก็ตาม แต่ฉันชอบมันก็เลยเก็บคำว่า “เพชร” ไว้ด้วยการตัด “บุญ” ออกไปเพราะตรงที่ไม่ชอบคือที่มีคนล้อเรียนเรื่องบุญที่ติดอยู่กับคำ ๆ นี้ ในที่สุดก็ได้ชื่อ “เพชรสาคร” จนถึงปัจจุบันโดยไม่เคยถามว่ามันมีความหมายอย่างไร และรู้แต่ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการที่คนอื่นทำให้รู้สึกอาย และเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการที่อยากได้ออกมาเป็นเหมือนคนที่ตนชอบ

ฉันอยากสวยเหมือนคนอื่นก็ต่อเมื่อ โตขึ้น เมื่อยังเด็กมีช่วงหนึ่งฉันเรียกตัวเองว่า “บั๊กเพชร” นั่นก็หมายถึงเด็กผู้ชาย ฉันไม่ชอบนุ่งผ้าถุง แต่ชอบใส่กางเกง ไร้ผมสั้น แล้วบอกกับทุกคนว่าฉันมีอวัยวะเพศชาย ชอบเล่นกับเด็กผู้ชาย ในครอบครัวฉันตอนนั้นไม่มีเด็กชาย ดังนั้นฉันจึงเป็นตัวแทนเด็กชายในครอบครัว และเป็นผู้ไปเลี้ยงวัว เลี้ยงควายกับเพื่อนผู้ชายในชุมชน ในกลุ่มเพื่อนเลี้ยงวัวควายเป็นผู้ชายทั้งหมด ฉันไปกับพวกเขาแต่เช้าถึงเย็น เล่นกับพวกเขาตามภาษาของเด็กผู้ชาย เช่น เล่นยิงนก เล่นเป็นทหารยิงกัน หรือไม่ก็เป็นตำรวจบ้านจับผู้ร้าย และอื่น ๆ แต่วันไหนที่ไม่ได้ไปเลี้ยงวัวก็อยู่บ้านเล่นกับเด็กหญิง ส่วนมากเล่น “น้องน้ำ” เช่น เล่นทำอาหาร ชื้อขายของ เล่นเป็นพ่อแม่ลูกกัน เล่นเอาลูก เอาแดงกวา หรือตั่ง โกะะ (เก้าอี้เล็กที่ทำด้วยไม้) มาทำเป็นลูก ใช้ผ้าขะม้าสำหรับเจียลูก และเล่นทำอาหาร เอาถ้วย กระจปอง หรือหม้อเก่ามาเป็นเครื่องครัว เก็บใบไม้ ผักเศษ และหญ้าใกล้บ้านมาทำเป็นผัก เอาดินเหนียว หรือเก็บข้าวเศษจากไร่นามาทำเป็นข้าว นำเอาส่วนประกอบเหล่านี้มาต้มเหมือนทำอาหารจริง แล้วชื้อขายกัน โดยใช้กระดาษ หรือใบสิดา (ใบฝรั่ง) เป็นเงิน แต่ต้องตกลงกันว่าจะเอาเป็นเงินใบใหญ่หรือเล็ก ใบสิดาใหญ่ และสวยเป็นเงินใบใหญ่ และใบเล็กเท่ากับเงินย่อย ตรงนี้ฉันขอตั้งข้อสังเกตว่าช่วงเวลานี้ในชีวิตฉันมีวีแววของการเลื่อนไหลไม่ชัดเจนของอัตลักษณ์ทางเพศ/เพศภาวะปรากฏแล้ว

การเล่นน้องน้ำ ขายของ และการเล่นคูแลลูก เจียลูก สามารถเล่นในบ้านใกล้ผู้ใหญ่ แต่ถ้าเล่นเป็นพ่อแม่ลูก ต้องเล่นลับหูลับตาผู้ใหญ่ ส่วนมากพากันไปเล่นที่ลานข้าวในทุ่งนา หรือเล่นตามกองเฟืองข้าว (กองฟาง) ตามป่าไม้ใกล้บ้าน เพราะการเล่นเป็นพ่อแม่กันบางครั้งเล่นจับคู่ผู้เมีย ซึ่งเด็กไม่กล้าที่จะเล่นให้ผู้ใหญ่เห็น และผู้ใหญ่ห้ามไม่ให้เล่นเป็นคู่ผู้เมียที่นอนนอนด้วยกัน เพราะเป็นสิ่งไม่ดี เด็กไม่ควรทำ แต่การเล่นเป็นพ่อแม่ลูก เป็นผู้เมียบางครั้งเล่นกับเพื่อนๆ มีการแต่งงานระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย ทำเหมือนมีท้องด้วยการเอาผ้าใส่ท้องเพื่อให้ท้องโต และคลอดลูก เวลาทำคลอดก็ทำเหมือนมีหมอด่าแยมาช่วยเอาลูกออกให้ ให้สามีเป็นผู้ไปฝังรกลูก และทำทำนอกรรมไปด้วย การเล่นแบบนี้เมื่อผู้ใหญ่พบเห็นจะดูว่าให้ แล้วบอกให้กลับบ้าน บางครั้งผู้ที่พบเห็นก็

มารายงานพ่อแม่เด็ก มีหลายครั้งที่ฉันและเพื่อนเล่นเป็นพ่อแม่ลูกกัน แต่มีครั้งหนึ่งผู้ใหญ่มาพบ เขาเป็นป้าของฉัน พวกเราไปเล่นอยู่กองเฟืองในสวนของป้า พอป้ามาสวนก็พบเข้า แล้วคุยฉันกับเพื่อน พร้อมทั้งบอกพ่อแม่ฉัน ฉันถูกแม่ดุอย่างแรง ฉันและเพื่อนไม่เคยฟัง ยังเล่นอยู่เหมือนเดิม และไปเล่นไกลมากขึ้นเพื่อไม่ให้ถูกจับได้ นี่คือรูปแบบและวิธีการหนึ่งของการต่อสู้/ต่อรองกับอำนาจ

นอกจากเล่นน้องน้ำ เล่นเป็นพ่อแม่ลูกแล้ว ยังเล่นกระโดดเชือก เล่นหมากอี จี๋รุ่น เซียงของ (ซ่อนของ) โยนยางบัวง เล่นหมากตี ฯลฯ เพื่อนๆ และฉันเล่นด้วยกันรวมทั้งหญิง และชาย เวลาเล่นส่วนมากเป็นช่วงใกล้ค่ำ เพื่อนหญิงของฉันพวกเธอเอน้องมาเล่นด้วย แต่เพื่อนชายไม่ค่อยมีส่วนมากมาเล่นเพียงคนเดียว แต่มีเพื่อนชายบางคนที่ไม่มีพี่สาว พวกเขาเอน้องมาเล่นด้วย บางวันฉันเล่นเพลินลืมทำงานช่วยพ่อแม่ ฉันไม่ชอบทำอาหาร ไม่ชอบเข้าครัว ดังนั้นหน้าที่ฉันคือเป็นผู้เก็บเม็ยพขว้าว (เก็บสำหรับกับข้าว) ปิดกวาดบ้าน และล้างจานชาม เพราะครอบครัวไม่มีเด็กผู้ชาย ฉัน พี่สาว และแม่ต้องช่วยพ่อทำงาน เช่นตัดฟืน เลื่อยไม้ โถนา บุกเบิกไร่ใหม่ เสียหญ้าไร่ สร้างรั้วสวนริ้วนา ทำคอกสัตว์ ฯลฯ ครอบครัวฉันไม่ได้แบ่งหน้าที่กันจนตายตัว งานทุกอย่างช่วยกันทำ ถ้าเป็นงานหนักส่วนมากแม่ และพี่สาวช่วยพ่อทำ

5.1.2 สถาบันการศึกษากับการสอนให้เป็นที่ดี

“ตั้งแต่เข้าปิดกวาดเสียนซาน	เอน้องน้อยนั่งขว้าวเป่าไฟ
ไปรดผักเกลือเปิดเกลือไก่	ปลูกดอกไม้ไว้หลาย ๆ
เอาไว้ค้อนท่านผู้นำ	
พ่อแม่เฮาปให้ป้อยค่า	ยามเว้าจาสุภาพอ่อนหวาน
ครอบครัวให้เราสามัคคี	รักแพงกันเหมือนลูกแม่เดียว”

นี่คือตัวอย่างบทเพลงหนึ่งที่ครูให้นักเรียนร้องทุกวันก่อนเรียนหนังสือ เพลงนี้ทำให้ฉันปฏิบัติตาม คือฉันต้องตื่นแต่เช้า ทำความสะอาดบ้าน ดูแลน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยงในครอบครัว และหน้าบ้านฉันเต็มไปด้วยดอกไม้ที่ปลูกสำหรับต้อนรับแขกที่มาเยือน ใช้เป็นช่อดอกไม้เพื่ออวยพรครู ในวันครูแห่งชาติ วันจัดการประชุมทางการ นอกจากนี้ยังใช้เข้าในการทำพิธีกรรมทางศาสนาเช่น ใช้เป็นดอกไม้บูชา ใช้ไปวัดใช้ในงานสู่ขวัญ งานแต่งงาน และอื่น ๆ เพื่อนและฉันต่างก็นำเอาความหมายที่แฝงในบทเพลงมาปฏิบัติกันเป็นขบวน เด็กหรือนักเรียนคนใดเป็นที่ดี ทำงานบ้านช่วยพ่อแม่ พูดยาอ่อนหวาน รู้เคารพผู้ใหญ่ ฟังคำสอนครูอาจารย์ทางโรงเรียนมีของขวัญให้ และส่งจดหมายขอยอถึงพ่อแม่นักเรียน ตรงกันข้ามเด็กนักเรียนที่ไม่ดีก็มีจดหมายถึงพ่อแม่เช่นกัน แต่เป็น

จดหมายเตือนให้พ่อแม่สอนลูกให้ดี ส่วนมากผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนลูกคือแม่ จดหมายจึงส่งถึงแม่โดยตรง

แม่ฉันไม่เคยรับจดหมายจากโรงเรียน แต่แม่ถูกครูเชิญให้ไปพบที่โรงเรียน เพราะฉันชอบตัดผมสั้นเหมือนผู้ชาย และชอบนุ่งกางเกงไปโรงเรียน ครูบอกให้แม่ช่วยดูแลเรื่องนี้ ส่วนการเรียนของฉันจัดในระดับดี แต่ละเดือนได้อันดับหนึ่ง สอง หรือสาม ทำยเดือนเมื่อสรุปผลการเรียนประจำเดือน ครูเรียกนักเรียนที่เรียนดี เรียนเก่งขึ้นรับของรางวัลในตอนเช้าเคารพธงชาติทุก ๆ วันจันทร์ของต้นเดือน แต่ละเดือนฉันได้สมุดเขียนหนังสือ คินสอ และปากกา แม่ไม่ได้ซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ฉัน เพราะใช้ของรางวัลที่ได้จากการเรียน และยังแบ่งให้พี่สาวใช้ด้วย ยกเว้นช่วงเปิดเทอมใหม่แม่ถึงได้ซื้อให้ การที่ได้รับของรางวัลประจำเดือน ไม่ใช่แค่เรียนเก่งอย่างเดียว ต้องเป็นนักเรียนดี ปฏิบัติวินัยได้ดี มีความสามัคคีหมู่เพื่อน นักเรียนคนใดสามารถปฏิบัติวินัยได้ดีจะได้เข้าเป็นสมาชิกเยาวชนประจำโรงเรียนที่จัดไว้กลุ่มหนึ่งว่าเป็นนักเรียนดีเด่น ฉันไม่ได้เป็นสมาชิกเยาวชน เพราะตัดผมสั้น และใส่กางเกงไปโรงเรียน แม้จะเรียนดีก็ไม่ได้

เมื่อฉันมองย้อนหลังกลับไปดูชีวิตในช่วงวัยนี้ โดยใช้มิติมุมมองเรื่องเพศ/เพศภาวะหรือ “gender” ตามแนวสตรีนิยม ฉันจึงเริ่มเข้าใจว่า การประกอบสร้างความเป็นเพศภาวะและอคติที่ผูกติดอยู่กับการประกอบสร้างนั้นส่งผลอย่างไรต่อการกำหนดนิยามว่า อะไรดี อะไรไม่ดี ผู้หญิงดีจะต้องไม่ทำตัวเหมือนผู้ชายฉันจึงไม่ได้เป็นสมาชิกเยาวชน

นักเรียนที่ได้เป็นเยาวชนประจำโรงเรียนจะเลื่อนเป็นสมาชิกชาวหนุ่ม สมาชิกแม่หญิง (ผู้หญิง) สมาชิกกรรมบาล และสมาชิกพรรคฯ ต่อ ๆ ไป ถ้ามีผลงานดี เรียนเก่ง ผู้ที่อยู่ในเป้าหมายไม่สามารถทำความชั่ว ถึงจะถูกเลือก นักศึกษา หรือผู้ที่ป็นสมาชิกเยาวชนแล้วต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนคนอื่น ๆ เพราะกลุ่มนี้เป้าหมายของโรงเรียนเพื่อที่จะสร้างให้เป็นผู้สืบทอด เป็นคนรุ่นใหม่ในการสร้างสรรค์ประเทศชาติ ดังนั้นเยาวชนจะต้องมีผ้าสีแดงรูปสามแฉ (ผ้าสามมุม/เหลี่ยม) ผูกคอไว้ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน แต่ใส่เครื่องแบบเช่นเดียวกับนักเรียนคนอื่น ๆ เยาวชนที่ไม่ใส่ผ้าผูกคอสีแดงถือว่าผิดต่อกฎระเบียบโรงเรียน จะถูกตัดคะแนนคุณสมบัติ การตัดคะแนนคุณสมบัติไม่ใช่ปฏิบัติต่อนักเรียนที่เป็นเยาวชนเท่านั้น นักเรียนทั่วไปก็มีคะแนนคุณสมบัติเช่นกัน ถ้าคะแนนคุณสมบัติถูกตัดครั้งหนึ่งในจำนวนเต็ม 10 นักเรียนผู้นั้น ไม่มีสิทธิสอบ หรือเลื่อนชั้นเรียน ฉันหมดโอกาสในการเป็นสมาชิกเยาวชนเพราะตอนนี้เรียนจบประถมแล้ว ทางโรงเรียนกำหนดให้คัดเลือกเยาวชนอยู่ในระดับประถมเท่านั้น เมื่อขึ้นมัธยมตอนต้นต้องตั้งเป้าหมายในการคัดเลือกเป็นสมาชิกชาวหนุ่ม และสมาชิกสหพันธ์แม่หญิง และช่วงนี้เป็นช่วงที่ฉันย้ายมาอยู่กับน้องสาวแม่ (น้ำสาว) ที่เวียงจันทน์

5.2 วัยรุ่นกับการเป็น “หลานสาวที่ดี” ที่อยู่ในครอบครัวของน้ำ

ฉันออกจากพ่อแม่อยู่กับน้ำ (น้องสาวแม่) ที่เวียงจันทน์เมื่อปี ค.ศ. 1992 ตอนนั้นอายุได้ 13 ปี บ้านของน้ำต่างจากบ้านที่ฉันเคยอยู่มาก เป็นบ้านซีเมนต์สองชั้น หลังใหญ่ และหรู น้ำสาวมีลูกสี่คนชายสามคน หญิงหนึ่งคน ลูกชายคนที่สองเสียชีวิตเมื่ออายุ 17 ปี ในบ้านมีญาติทางน้ำเขามาอาศัยอยู่หลายคน แต่ญาติทางน้ำสาวมีฉันคนเดียว ฉันนอนร่วมห้องเดียวกับน้องสาวน้ำเขยสองคน ฉันเรียกพวกเขาว่าพี่ และพี่คนหนึ่งชื่อสาร เป็นผู้หญิงที่ฉันแอบเอาชื่อเขามาเติมชื่อฉัน เธอทั้งสองทำงานที่โรงงานเย็บผ้า ส่วนฉันเป็นนักเรียน เราทั้งสามแม่จะนอนห้องเดียวกันแต่ไม่ได้พูดคุยกันเท่าไรนัก เพราะพวกเขาทำงานบางวันกลับบ้านสามหรือสี่ทุ่ม เวลาฉันมีการบ้านพวกเขาช่วยไม่ได้ เพราะทั้งสองเรียนจบประถม บางวันฉันเข้านอนก่อนพวกเขา เธอ ตื่นแต่เช้านั่งข้าว ให้อาหารเปิดไฟ เตรียมอาหารให้น้ำสาวไปใส่บาตร และเตรียมอาหารเข้าให้ทุกคนในครอบครัว

หลังเตรียมอาหารเสร็จ ตั้งพาค้าวไว้ให้น้ำสาวน้ำเขย แล้วฉันไปอาบน้ำเตรียมไปโรงเรียน ฉันไม่ชอบกินข้าวเช้าเพราะกลัวอ้วน เพราะความอ้วนคือความไม่สวยไม่เป็นที่พอใจของผู้ชาย และคนในสังคมในช่วงนั้น หลังเลิกเรียนกลับบ้านล้างถ้วยชาม รดน้ำผัก เตรียมอาหารเย็น พอกินข้าวเย็นเสร็จเก็บล้างจานชาม ส่วนกลางวันบางวันกินข้าวที่โรงเรียนบางวันกลับมากินที่บ้าน ในครอบครัวน้ำสาวมีลูกหลานอยู่ด้วยกันหลายคน น้ำสาวน้ำเขยไม่ค่อยได้ทำงานบ้านอะไรเป็นจริงเป็นจัง ลูกหลานเป็นผู้ช่วยงานทั้งหมด ลูกหลานที่อยู่ด้วยมีทั้งหญิงและชาย ฉันและญาติผู้หญิงช่วยกันทำอาหาร ล้างจานชาม ส่วนผู้ชายเป็นผู้ยกพาค้าวหลังจากเตรียมเสร็จ เวลาที่พวกเราทำอาหารญาติผู้ชายบางคนก็ดูทีวี พอกินเสร็จยกกลับมาห้องครัวให้แล้วกลับไปดูทีวีเหมือนเดิม ทั้งงานในครัวให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิง ส่วนมากเป็นหน้าที่ของฉันเพราะฉันอยู่บ้านในช่วงนั้น ถึงน้ำมีลูกสาว แต่เขาไม่ช่วยเท่าไร ฉันจึงต้องทำเพราะเป็นคนอาศัย ทำอย่างไรให้น้ำรักและเอ็นดู น้ำสาวน้ำเขยรักฉันเท่ากับลูกของเขา เขาเรียกฉันว่าลูก และฉันเรียกเขาว่าพ่อแม่จนถึงปัจจุบัน

ถึงฉันจะเป็นคนขยันแต่บางครั้งฉันเหนื่อยฉันต้องการพักผ่อน ต้องการเวลาให้กับการเรียน เมื่อป่วยนิดหน่อยฉันแกล้งป่วยหนัก เพื่อจะได้พักผ่อน น้ำสาวเป็นคนดีจริงๆ เขาดูแลเอาใจใส่ฉันเป็นอย่างดี ที่เขารักฉันเหมือนลูก และฉันก็รักเขาเหมือนกัน แต่ความรู้สึกเล็กๆ ไม่เหมือนกับที่ฉันมีกับแม่ที่เกิดฉันจริงๆ ฉันร้องไห้เพราะน้ำหลายครั้ง เวลาที่น้ำดูทุกคนในครอบครัวเหมือนคุณด้วย บางครั้งน้ำดูฉันตรงหน้าเลย มีครั้งหนึ่งน้ำดูฉันเพราะฉันตื่นสาย น้ำไม่ทันใส่บาตร น้ำดูฉันเวลากินข้าวเย็นว่า

“นางเพชรเมื่อก่อนขยัน แต่เดี๋ยวนี้ขี้ค้ำน (ขี้เกียจ) ถ้าขี้ค้ำนแบบนี้จะส่งกลับเมื่ออยู่บ้านรับเลี้ยงไม่ได้...”

ฉันฟังกินข้าวได้สองสามคำจากการที่หิวข้าวมาแต่โรงเรียนทั้งวัน ฉันไม่ได้เครียด ไม่อยากร้องไห้ แต่น้ำตาไหลออกมาโดยไม่รู้ตัว ฉันพยายามอดกลั้นไม่ให้มันออกมา แต่ก็อดไม่ได้ ฉันกินข้าวไปด้วย และร้องไห้ไปด้วย ฉันไม่อิ่มข้าวเลยในคืนนั้นเพราะกินไม่ลงต้องหยุดทั้งที่ยังหิว

เมื่อทุกคนกินข้าวเสร็จ ฉันทำความสะอาดห้องครัว ล้างถ้วยชาม แล้วขึ้นไปร้องไห้ที่ห้องต่อ ในตอนนั้นฉันคิดถึงแม่มากที่สุด ฉันร้องไห้จนตาบวม พี่ทั้งสองที่นอนข้างๆ ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน ฉันเองก็พยายามไม่ให้พวกเธอรู้ว่าฉันร้องไห้ พอรุ่งเช้าฉันทำตัวปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ในใจฉันเจ็บปวดไม่น้อย น้ำโตรฯ ไปบ้านคุยกับแม่ฉันว่าฉันโตรฯ หาแม่หรือไม่ แม่บอกว่าไม่ได้โตรฯ อาทิตย์ต่อมาฉันโตรฯ หาแม่ แม่พูดให้ฟัง และถามว่าเกิดอะไรขึ้น เมื่อแม่ถามอย่างนั้น ฉันตอบไม่ได้ เพราะน้ำเป็นน้องสาวแม่ กลัวแม่เสียใจ ฉันร้องไห้อีกครั้ง และโกหกแม่ว่าคิดถึงบ้าน คิดถึงแม่ แม่ให้กำลังใจฉันกลับมาว่า

“อดทนเอาลูกเพื่ออนาคตของลูก ถ้าลูกกลับบ้านตอนนี้ก็มีแต่มาทำไร่นา เป็นชาวไร่นาเหมือนพ่อแม่”

ทุกครั้งที่ฉันโตรฯ คุยกับแม่ แม่สอนเสมอว่าให้ขยันทำงานช่วยน้ำ เชื่อฟังความน้ำ พร้อมทั้งพูดสุภาพว่า “อยู่บ้านเพื่อนอย่างนี้ดูขายปิ่นวุ้นปิ่นควายให้ลูกเพื่อนเล่น” และการเรียนให้ลูกตั้งใจเรียน เพื่อพ่อแม่จะได้ฟังฟังเวลาแก่เฒ่า จากที่แม่สอนบ่อยครั้ง กับการที่น้ำดูให้ทำงาน และความเกรงใจที่มีต่อน้ำทำให้ฉันปรับตนเองให้เป็นคนดี คนขยัน ตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อให้พ่อแม่ไม่ผิดหวัง และจะได้ดูแลพ่อแม่เวลาแก่เฒ่า ความตั้งใจเรียน และการสร้างตนเองให้เป็นคนดี นอกจากแม่ และน้ำเป็นผู้สอนแล้ว ทางโรงเรียนมีส่วนอย่างมากในการสอนให้ฉันเป็นนักเรียนดี เป็นคนดี เพราะระบบการศึกษาที่เวียงจันทน์ มีระเบียบวินัยมากกว่าโรงเรียนที่บ้าน โรงเรียนที่นี่มีกฎให้นักศึกษาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่น ข้อกำหนดการคุ้มครองนักเรียนทางด้านคุณสมบัติ โดยอิงตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาเวียงจันทน์เมื่อปี ค.ศ. 1996

5.3 ระเบียบการศึกษาในตัวเมือง

ระเบียบการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างให้นักเรียนมีระเบียบวินัยทางการนุ่งถือ (การแต่งกาย) การพัวพันสังคม กิริยามารยาทถูกต้อง สร้างให้นักเรียนรู้นับถือซึ่งกันและกัน นักเรียนกับครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่รัฐกร ฐานะบรรดามนุษย์ และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนเอาใจใส่ศึกษาเล่าเรียน ยกย่องคุณภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น กฎระเบียบดังกล่าวมี 4 ภาคใหญ่ 2 ภาคคือกฎที่นักเรียนต้องปฏิบัติ ส่วนอีก 2 ภาคคือรูปการปฏิบัติ และการ

เปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในสองภาคที่นักเรียนต้องปฏิบัติประกอบด้วย 8 หมวด และมี 39 มาตรา ดังนี้

ภาคที่ I: ว่าด้วยการกำหนดคะแนน

1. กำหนดคะแนนทั่วไปสำหรับนักเรียน 420 คะแนนในหนึ่งปีเรียน
2. นักเรียนที่เลื่อนไหวผิดต่อข้อกำหนดถูกตัดคะแนนตามกรณี
3. คะแนนดังกล่าวพัวพันกับเงื่อนไขการสอบ และผลการเรียนเช่น ถูกตัดคะแนนแต่ยังอยู่ใน 210-419 จะได้อनु โลมสอบแสงขึ้นห้อง หรือเลื่อนชั้น ผู้ที่ถูกตัดคะแนนหมด 420 หรือขาดการเรียน 30 วัน ให้หยุดการเรียน และทาง โรงเรียนจะไม่ออกเอกสารใด ๆ ให้ในปีนั้น

ภาคที่ II: เงื่อนไขการตัดคะแนน

หมวดที่ 1: ว่าด้วยการเคารพธง

ก่อนเคารพธงนักเรียนทุกคนต้องยืนเตรียมพร้อมอยู่ต่อหน้าเสาหลักธง เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณเคารพธง ต้องปฏิบัติระเบียบเคารพธงชาติอย่างเข้มงวด ถ้านักเรียนคนใดละเมิดจะถูกปฏิบัติดังนี้

มาตรา 1: นักเรียนขาดเคารพธงหนึ่งครั้งตัด 50 คะแนน

หมวดที่ 2: ว่าด้วยการแต่งกาย

นักเรียนทุกคนต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 2: สำหรับนักเรียนชาย (1) เอาเสื้อเข้าในกางเกงตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน (2) กางเกงสุภาพสีดำ หรือทะเลเข้ม (ไม่รัด ไม่หลวมเกินไป) ห้ามเย็บ หรือพับขากางเกง (3) เสื้อเชิ้ตสีขาว หรือเสื้อขาวนุ่น และติดเครื่องหมายที่โรงเรียนกำหนดให้ (4) รองเท้าผ้าใบสีดำ หรือขาว ต้องใส่ถุงน่อง และไม่ให้เย็บ (เหยียบ) ส้นรองเท้า (5) เข็มขัดหนัง ยาง หรือผ้าสีดำ สีน้ำตาลเข้ม กว้าง 2-3 ซม. และไม่ให้มีลาย (6) ห้ามเจาะหู ใส่บัวหู (ตุ้มหู) ไม้เล็บ แต่งสีเล็บ สักลาย หรือแถมลวดลายอื่น ๆ ตามตนตัว (7) ทรงผมตัดแม็ก หรือเปิด ห้ามข้อมผม (ยกเว้นสีดำ) ห้ามแต่งทรงผมที่ไม่สุภาพ เช่น แบบหวีแบ่ง เป็นจุก คิ้ว แถว... (8) เสื้อกันหนาวต้องเป็นเสื้อกันหนาวแท้แบบสุภาพเช่น เสื้อกันลม เสื้อสูท เสื้อแลน ห้ามใส่เสื้อเชิ้ต เสื้อไม่มีแขนที่ไม่สุภาพเป็นเสื้อกันหนาว

มาตรา 3: สำหรับนักเรียนหญิง (1) เอาเสื้อเข้าในส้น (ชั้นผ้าถุง) ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน (2) ผ้าถุงต้องเป็นสีดำ หรือสีทะเลเข้ม ตัดสำเร็จ ต่อตีนต่ำและสีขาว ความกว้างของตีนส้น 15-20 ซม. ไม่ให้ยาว หรือสั้นเกินไป (3) เสื้อ รองเท้า เข็มขัด เสื้อกันหนาว ให้ทำเหมือนนักเรียน

ชาย ห้ามไม่ให้ใส่เข็มขัดที่ทำด้วยเงิน หรือวัตถุมงคล (4) ทรงผม หรือผมเปิด มัดด้วยโบสีทะเลไว้ข้างหลังอย่างเดียว อาจจะปล่อย หรือเปียก็ได้ ห้ามใช้เครื่องประดับ ห้ามตัดผมสั้น ห้ามย้อมสีผม (ยกเว้นสีดำ) (5) ห้ามแต่งหน้า ทาเล็บ ห้ามไว้เล็บ ห้ามใช้เครื่องประดับที่ไม่จำเป็น (6) นักเรียนหญิงทุกคนห้ามใส่กางเกงมาโรงเรียน หรือมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ยกเว้นชุดกีฬาในชั่วโมงกีฬาที่ได้รับอนุญาตจากครูประจำวิชา

มาตรา 4: นักเรียนผู้ใดกระทำความผิดมาตรา 2-3 นี้จะถูกตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี ของการกระทำความผิด ถ้ามีการกระทำความผิดหลายกรณีพร้อมกันจะถูกบวกคะแนนที่ถูกตัดตามแต่ละกรณี

หมวดที่ 3: การประพฤติในโรงเรียน

มาตรา 5: เมื่อถึงเวลาเข้าห้องเรียน นักเรียนทุกคนต้องเข้าห้องประจำที่ของตนอย่างเป็นระเบียบ เวลาครูเข้าห้องต้องลุกขึ้นเคารพพร้อมพูดว่า (สบายคืออาจารย์) เมื่อได้รับคำอนุญาตจึงนั่งลง และเวลาเลิกเรียนก็ลุกขึ้นเคารพครูแล้วพูดว่า (ขอบใจอาจารย์) นักเรียนคนใดไม่ปฏิบัติจะถูกตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 กรณี

มาตรา 6: นักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียนเช่น ส่งเสียงดัง ทำกิจกรรมอื่นที่ไม่พัวพันกับบทเรียน ชั่วโมงนั้น ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 กรณี

มาตรา 7: นักเรียนที่ไม่ลุกตอบคำถามครูอาจารย์ เมื่อถูกบ่งตัว ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 กรณี

มาตรา 8: ไม่มาเรียน ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 9: นักเรียนที่ไม่ปฏิบัติระเบียบเวลา สอบ และสอบแสง เช่น ลอกแบบเพื่อน หรือเจตนาให้เพื่อนลอกแบบ ลอกแบบเอกสาร....ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 กรณี

หมวด 4: การปฏิบัติค่านิยมต่าง ๆ

นักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามให้สำเร็จ เพราะขาดความเอาใจใส่ต่อการจัดตั้งมอบหมายให้จะถูกตัดคะแนนดังนี้

มาตรา 10: ไม่ปฏิบัติค่านิยมของโรงเรียน ตัด 210 คะแนนต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 11: ไม่ปฏิบัติค่านิยมของคณะชั้น องค์กรจัดตั้งมหาชนชั้น โรงเรียน ตัด 150 คะแนนต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 12: ไม่ปฏิบัติค่านิยมของครูประจำห้อง ครูประจำวิชา ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 13: ไม่ปฏิบัติค่านิยมของคณะห้อง ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 14: ไม่ปฏิบัติค่านิยมคณะหน่วย ตัด 30 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

หมวดที่ 5: ปลอมแปลง และทำลายข้อมูลเอกสารต่าง ๆ

มาตรา 15: ปลอมแปลงคะแนนตามสำเนาต่าง ๆ ตัด 210 คะแนนต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 16: คัดแปลงคำเห็นอยู่สมุดคิดตาม (สมุดพกประจำตัว) ประกาศแจ้งการ บทสอบ ตัด 210 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 17: ปลอมลายเซ็นเอกสารต่าง ๆ ที่พัวพันกับโรงเรียน ตัด 210 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง
ปลอมลายเซ็นของผู้ปกครองอยู่สมุดคิดตามการเรียน ตัด 50 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

หมวดที่ 6: การดูแลรักษาอาคารสถานที่ ทรัพย์สินของโรงเรียน

มาตรา 18: นักเรียนปิ่นกำแพง ข้ามบันได หรือเอารถออกเวลาโมงเรียนไม่ขออนุญาต ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี

มาตรา 19: ปิ่นโต๊ะ เก้าอี้ นั่ง โต๊ะ ปิ่นปองเยี่ยม (หน้าต่าง) นั่งขอบปองเยี่ยม ตัด 50 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี

มาตรา 20: วาดเขียน วาดภาพ เจาะสิ่งที่ไม่ดี ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากการจัดตั้งใส่อาคาร สถานที่ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 กรณี

มาตรา 21: ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์มาโรงเรียน หรือจอดรถจักรยานไม่ถูกตามที่กำหนดไว้ ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 22: ทำสิ่งไม่สะอาดใส่อาคาร ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 กรณี

มาตรา 23: ห้องใดได้ธงดำ ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 คน สำหรับผู้รับผิดชอบในครั้งนั้น

มาตรา 24: ห้องใดไม่ทำความสะอาดห้องเรียน หรือทำความสะอาดไม่ทันเวลา ไม่มีน้ำล้างมือ ไม่มีน้ำดื่ม ไม่มีผ้าเช็ดมือให้อาจารย์ ตัด 50 คะแนนต่อ 1 ครั้ง ต่อ 1 คนรับผิดชอบครั้งนั้น

หมวดที่ 7: การประพฤติทั่วไป

มาตรา 25: นักเรียนที่พัวพันกันแบบบ่าวสาว ตัด 210 คะแนน ถ้าล่วงเกินจารีตประเพณี จะให้ออกโรงเรียน

มาตรา 26: ขโมยของคนอื่นมูลค่าไม่เกิน 10,000 กีบ (40 บาท) ตัด 210 คะแนน มูลค่ามากกว่า 10,000 กีบ ถึง 50,000 กีบ (200 บาท) ไม่ให้สอบ ถ้ามากกว่า 50,000 กีบ ให้ออกโรงเรียน

มาตรา 27: เล่นการพนันทุกประเภท ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 28: ส่งเสียงดังรบกวนในโรงเรียน โรงสอน หรือพิธีการต่าง ๆ ตัด 50 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 คน

มาตรา 29: นักเรียนขาดมารยาทเช่น ล้วงป้ายห้ามผ่าน เข้าห้องประชุม ที่ทำงาน โดยไม่ได้รับอนุญาต ตัด 50 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 30: นักเรียนเข้าสถานที่บันเทิง หรืองานต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมเช่น งานราตรี ดิสโก้เทค ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 31: นักเรียนใช้คำพูดไม่สุภาพ ใส่ร้ายคนอื่น ใช้ท่าทีแข็งทื่อต่อครู อาจารย์ ตัด 210 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี ต่อนักเรียนด้วยกันตัด 50 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี

มาตรา 32: ผิดเถียงกันร้ายแรงตัด 100 คะแนน นักเรียนตีกัน ตัด 210 คะแนน ต่อผู้ลงมือก่อน ตัด 150 คะแนน ต่อคู่กรณี ตัด 100 คะแนน ต่อผู้ส่งเสริมให้มีการผิดเถียงกัน หรือตีกัน ถ้าหากร้ายแรงเกินขอบเขตจะได้ปฏิบัติตามกฎหมายแห่ง ส.ป.ป. ลาว

มาตรา 33: ห้ามนักเรียนถืออาวุธทุกอย่างมาโรงเรียน ถ้าละเมิด ตัด 150 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง

มาตรา 34: นักเรียนโกหก ป่าวข่าว (ปลอ่ยข่าว) สร้างความวุ่นวายต่าง ๆ อยู่ในสังคม ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี

มาตรา 35: นักเรียนใช้สิ่งเสพติด เช่น ดื่มเหล้ามาขึ้นห้องเรียน ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง พร้อมไม่ให้เข้าเรียนในวันนั้น สูบยา (สูบบุหรี่) ทุกสถานที่ ตัด 100 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง คมกาว เสพยาบ้า ตัด 210 คะแนน ต่อ 1 ครั้ง 1 กรณี (ผู้ที่ติดสิ่งเสพติดต่าง ๆ จะมีวิธีแก้ไขตามแต่ละกรณี)

หมวดที่ 8: มารยาทที่นักเรียนต้องปฏิบัติ

มาตรา 36: นักเรียนทุกคนต้องมีถุงสมุดหนังสือที่เหมาะสม เพื่อรักษาอุปกรณ์การเรียนของตน และเพื่อความเป็นระเบียบ ความสวยงาม

มาตรา 37: นักเรียนที่เข้าห้องเรียนไม่ทันเวลาที่ครูตรวจจำนวนพล ถือว่าขาดเรียนในชั่วโมงนั้น ถ้ามาช้าเกิน 10 นาที ไม่ให้เข้าห้องเรียน

มาตรา 38: นักเรียนที่ต้องการพั่วพ้นกับนักเรียนห้องอื่นขณะเรียนอยู่ ต้องขอ และได้รับอนุญาตจากครูที่สอนอยู่ในชั่วโมงนั้น

มาตรา 39: นักเรียนทุกคนต้องเป็นนักเรียนดี มีมารยาท สุภาพเรียบร้อยต่อเพื่อน ครู ฐูเคารถครู อาจารย์ และผู้ที่มาเยือน เวลาพบครู อาจารย์ หรือผู้ที่มาเยือน มาพั่วพ้นงานต่าง ๆ ในโรงเรียนต้องหลีกเลี่ยงให้ และยืนเคารพ ห้ามวิ่ง หรือเดินตัดหน้า ซิง หรือเบียดทางเพ้น และการ

พูดจาขานตอบของนักเรียนต่อครู อาจารย์ หรือผู้มาเยือน นักเรียนต้องขานตอบว่า “โดย” และใช้คำแทนนามให้ตนเองว่า “ข้าน้อย” ในเวลาต้องการถาม หรือพัวพันงานกับครู อาจารย์ หรือผู้มาเยือน

กฎฉบับนี้โรงเรียนเริ่มใช้เมื่อฉันเรียนมัธยมตอนต้นจนถึงมัธยมตอนปลาย แต่ก่อนปี ค.ศ. 1996 ปฏิบัติกันโดยไม่มีเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร พอถึงปี 1996 กฎฉบับนี้จึงมีการนำใช้อย่างเป็นทางการ มีการพิมพ์แจกให้นักเรียนแต่ละคน ตลอดเวลาเรียน 6 ปี ฉันเดินทางไปเรียน 3 ปี เพราะโรงเรียนมัธยมต้นอยู่ใกล้บ้าน และอีก 3 ปีที่เรียนมัธยมตอนปลาย น้ำเขยต้องไปรับไปส่ง เอารถจักรยานไปเองไม่ได้โรงเรียนอยู่ไกล ฉันพยายามทำตัวให้ได้ตามกฎที่วางไว้ ไปโรงเรียนทันเวลา ใส่เสื้อผ้าถูกต้อง เคารพครู อาจารย์ ตลอด 6 ปีไม่เคยถูกตัดคะแนน ฉันถูกเลือกเข้าเป็นสมาชิกวิชาหนุ่มเวลาเรียนมัธยมตอนต้น และเข้าเป็นสมาชิกสหพันธ์แม่หญิงเวลาเรียนมัธยมปลาย เข้าเป็นสมาชิกกรรมการเวลาเรียนมหาวิทยาลัย ท้ายปีการศึกษามัธยมปลาย ฉันได้ทุนเรียนพัวพันต่างประเทศซึ่งต้องไปเรียนที่ประเทศเวียดนาม แต่ไม่ชอบฉันต้องการเรียนบริหารธุรกิจ เพราะเชื่อว่าจบมาจะได้เป็นนักบริหารธุรกิจที่ดูสง่า มีราศี ดังที่เห็นโฆษณาในวารสาร หนังสือพิมพ์ และทีวี ที่ดูดีมีเงินมาก ดังนั้นฉันสอบเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ซึ่งได้ทุนเรียนในคณะเศรษฐศาสตร์รุ่นที่สอง

5.4 ชีวิตในมหาวิทยาลัย และประสบการณ์การเป็นนักศึกษาหอพัก

เมื่อเข้ามหาวิทยาลัยฉันขอนำไปนอนหอพัก เพราะโรงเรียนอยู่ไกล และไม่อยากจะรบกวนน้ำเขยต้องไปรับไปส่งทุกวัน แม้จะเข้านอนหอพักแต่น้ำยังเป็นคนส่งเงินให้ตลอด ฉันแทบไม่ได้ขอเงินจากทางบ้านนอกจากมีความจำเป็นจริงๆ แต่เงินที่ได้มาฉันอดออมจ่ายเพราะรู้ว่าพ่อแม่ไม่มีเงินส่งให้ และช่วงปิดเทอม ฉันกลับบ้าน (เชียงขวาง) ทอผ้าช่วยแม่และพี่สาวสำหรับใช้และขาย เพราะครอบครัวฉันทอผ้าขายเป็นรายได้เสริม เงินที่แม่ส่งลูกๆ เรียนส่วนหนึ่งมาจากการทอผ้า เวลากลับมาเรียนฉันเอาผ้าถุงใหม่ที่ทอเองมาใช้ พร้อมเงินนิดหน่อยสำหรับกินอยู่และค่าหอในเทอมต่อไป

เมื่อมาอยู่หอพัก ความสบายใจมีมาก มีเวลาในการเรียน เป็นอิสระ แต่ความหิวถามหาบ่อยครั้ง ห้องหิวบางคืนแทบนอนไม่หลับ ภายในห้องนอนขนาด 7x5 เมตร มีนักศึกษานอนด้วยกัน 10 คน มาจากภาคเหนือจนถึงใต้ ทุกคนนอนกับพื้นไม่มีเตียงนอน ในจำนวน 10 คนนี้ฉันเป็นคนทุกข์ยาก (คนจน) ส่วนที่เหลือพวกเธอมาจากต่างจังหวัด ซึ่งเป็นลูกหลานของเจ้าเมือง เจ้าแขวง หรือไม่กี่เป็นลูกเจ้าของบริษัทต่าง ๆ พวกเธอได้ทุนรัฐบาลมาเรียน มีเงินเดือนกิน ฉัน โชคดีที่มีเพื่อนเป็นคนดี เธอแบ่งอาหารให้ฉัน และยังให้ใช้รถจักรยานยนต์ออกไปทำงานขายขนมหลังเลิกเรียนเพื่อเก็บเงินเป็นค่าใช้จ่ายกับข้าว แม้จะทำงานแต่เงินไม่พอใช้ อาหารไม่พอกิน ถึงตอนเย็นวัน

ศุกร์ ฉันนั่งรถประจำทางกลับบ้านน้ำ แล้วกินข้าวให้มากที่สุดเท่าที่กินได้ พอถึงตอนเช้าวันจันทร์จึงกลับ และเอาอาหารกลับด้วย ทำอย่างนี้อยู่นาน จนถึงปีที่ 4 และปีนี้มีอาจารย์ท่านหนึ่ง ให้ฉันไปช่วยขายของให้นักศึกษาที่มาเรียนบริหารธุรกิจระยะสั้นในภาคค่ำแต่ห้าโมงเย็นถึงสองทุ่ม เธอไม่ให้เงินเดือน แต่ให้กินขนมปังหนึ่งก้อน นม หรือ “เป๊ปซี่” หนึ่งขวด ตลอด 6 เดือน บางเดือนถ้ามีกำไรมากเธอแบ่งให้ เดือนละสอง หรือสามแสนกีบ (800-1200 บาท) แต่บางเดือนก็ไม่ได้เงินเลย นอกจากนม และขนมที่เป็นอาหารเย็น

การกินอาหารเย็นเมนูเดิมทุกวัน ทำให้ฉันเริ่มเบื่อ บางวันกินไม่ลง ต้องเอาน้ำ และขนมกลับมาห่อเพื่อแลกอาหารกับเพื่อน ถึงจะเบื่ออาหารเย็นแต่ก็ต้องอดทนเพราะ ไม่อยากรบควนน้ำ และพ่อแม่ทางบ้าน เพราะช่วงนี้ (ปี 2000-2001) ค่าครองชีพพุ่งขึ้นสูงมาก ความต้องการเงินเพื่อการดำรงชีพก็เพิ่มขึ้น โชคดีมีนักธุรกิจคนหนึ่ง เขามีบริษัทขาย-ซ่อมแปงคอมฯ (ซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์) และมีวิทยาลัยสอนบริหารธุรกิจทั้งกลางวัน และภาคค่ำ เขามาเรียนบริหารฯ ใครงการระยะสั้น เขาเข้ามาซื้ออาหารว่างกิน แล้วคุยกันเล่น เขารู้ว่าฉันเป็นนักศึกษาปี 4 ที่นี้ เขาชวนไปทำงานด้วย เขาต้องการเจ้าหน้าที่ทำงานที่โรงเรียน แต่เป็นภาคค่ำ พอรุ่งเช้าฉันคุยกับอาจารย์ที่รับฉันมาขายของให้ อาจารย์บอกว่า อาจารย์รู้ผู้ชายคนนั้น เขาเป็นคนดี และนี่เป็น โอกาสของหนูแล้ว ถ้าหนูอยู่ที่นี้ความก้าวหน้าหนูจะไม่มีเลย ถ้าไปทำงานกับเขาโอกาสที่จะเรียนรู้ในการทำงานมีมาก และอาจมีโอกาสดูเรียนคอมฯ ด้วย อาจารย์สนับสนุน และไม่ต้องกังวลว่าจะไม่มีใครมาขายของเปลี่ยนหนู อาจารย์จะเอานักศึกษาคคนใหม่เข้ามา

ความต้องการเงิน และการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ทันกับ โลกปัจจุบัน ฉันต้องหยุดขายของ แล้วไปทำงานใหม่ งานใหม่ของฉันเป็นงานภาคค่ำเหมือนเดิม เริ่มห้าโมงเย็นถึงสองทุ่มครึ่ง แต่งานใหม่ห่างจากหอพัก 5 กิโลเมตร ฉันใช้รถจักรยานยนต์ของเพื่อนเหมือนเดิมเพื่อไปทำงาน เจ้านายใหม่จ่ายเงินให้เดือนละ 500,000 กีบ (2,000 บาท) พอทำงานได้สามเดือน เขาให้เป็นเลขฯ และทำบัญชีด้วย เขาเพิ่มเงินเดือนเป็น 700,000 กีบต่อเดือน (2,800 บาท) ถึงตอนนี้ฉันมีเงินกิน เงินเก็บ ไม่หิวมาก แต่ชีวิตยังพบความลำบาก เพราะปีนี้ใกล้ปีสุดท้าย การเรียนหนักขึ้น และต้องทำงานอีกด้วย การออกไปทำงานเมื่อเลิกงานต้องรีบกลับ เพราะที่หอมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำมหาวิทยาลัยอยู่ยามทั้งคืน มหาวิทยาลัยที่นี่แยกระหว่างหอหญิง และหอชาย หอหญิงอยู่ในรั้วของมหาวิทยาลัย ส่วนหอชายอยู่นอกรั้วมหาวิทยาลัย หอพักมีกฎค่อนักศึกษาคือ ผู้หญิงขึ้นหอพักชายไม่ได้ และผู้ชายขึ้นหอพักหญิงไม่ได้ ถ้าผู้คุมหามาพบจะถูกตักเตือนสองครั้ง ครั้งที่สามไล่ออกหอ

เนื่องจากหอหญิงอยู่ในรั้ว และมีตำรวจเฝ้าทั้งคืน เลข 4 ทุ่มไม่ให้ส่งเสียงดัง ไม่ให้เปิดเพลงดัง ไม่ให้ผู้คนเข้าออก ฉันเลิกงานสองทุ่มครึ่ง กว่าจะถึงหอสามทุ่มครึ่งพอดี บางวันที่นักศึกษาที่โรงเรียนที่ฉันทำงานสอบ เลิกเรียนช้า กลับหอไม่ทันถูกตำรวจเรียกไปเตือน และบอกว่าจะ

รายงานให้ผู้คุมหอทราบ ฉันทักลวงถูกไล่ออกหอพัก วันไหนทำงานเลิกเช้าฉันไปนอนที่บ้านเพื่อน หรือไม่กี่ไปนอนบ้านน้ำ พอรุ่งเช้าจึงเข้าหอ ระเบียบหอที่นี้เข้มงวดมากซึ่งก็มีเหตุผลอยู่ว่าเพื่อปกป้องผู้หญิงจากภัยร้าย และเพื่อความเป็นระเบียบในหอพักหญิง แต่อย่างไรก็ตามมันคือการกด/ปิดกั้น/จำกัดขอบเขตบริเวณทางพื้นที่ของนักศึกษาหญิง โดยที่ผู้ชายไม่ถูกจำกัดเช่นนี้ และยังทำให้นักศึกษาหญิงอยู่ภายใต้การควบคุมของตำรวจ และผู้คุมหอที่เป็นผู้ชาย แต่ท้ายที่สุดฉันก็ถูกปล่อยจากหอแห่งนี้หลังจากที่เรียนจบ

วันรับใบประกาศจบการศึกษา (รับปริญญา) ฉันอยากให้พ่อแม่ และญาติมาร่วมแสดงความดีใจด้วยแต่ไม่มีใครบอกว่าจะมา พ่อแม่ที่เชียงใหม่มาไม่ได้ และท่านคงไม่เข้าใจความหมาย ความสำคัญต่อพิธีการรับใบประกาศ เพราะมหาลัยแห่งนี้เพิ่งจัดให้มีพิธีใหญ่เช่นนี้เป็นปีที่สอง ภายหลังจากที่สร้างมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ซึ่งที่นี้เมื่อก่อนเป็นวิทยาลัยครูชั้นสูงเท่านั้น งานรับใบประกาศเป็นพิธีการที่นำเข้าจากเพื่อนบ้าน ในวันรับใบประกาศ ฉันเดินออกห้องประชุมพร้อมใบประกาศในมือที่เพิ่งได้จากการเข้าแถวรอมาตั้งหลายชั่วโมง ฉันหวังว่าจะมีใครสักคนเอาดอกไม้มาให้แต่ไม่มีเลย ส่วนเพื่อนๆ มีพ่อแม่ญาติพี่น้องมารับแสดงความยินดี และถ่ายรูปครอบครัวด้วยกัน ฉันได้แต่วิ่งเข้าถ่ายรูปกับครอบครัวเพื่อนคนโน้นคนนี้ ใบหน้าฉันยิ้มใส่กล้อง แต่จิตใจคิดถึงพ่อแม่ อยากให้ท่านมาเห็น น้ำตาฉันซึมออกมาหลังจากถ่ายรูปเสร็จ เพื่อนถามว่า “ร้องทำไม” ฉันตอบเพื่อนว่า “ดีใจเพราะเรียนจบ” แต่ความจริงไม่ใช่อย่างที่ตอบเพื่อน ฉันอยากบอกเพื่อนว่า ที่ร้องไห้เพราะพ่อแม่ฉันมาไม่ได้ และไม่มีคนมาแสดงความยินดีกับฉันเหมือนพวกเธอต่างหาก

พอถ่ายรูปเสร็จบางครอบครัวก็ทยอยกันกลับบ้าน ผู้คนเบาบางลง ความแออัดไม่เหมือนสองชั่วโมงที่แล้ว ฉันกับเพื่อนคุยกันว่าจะไปเที่ยวที่ไหนดี เพื่อนฉันที่เป็นลูกสาวคนรวยมาแต่ต่างแขวงชวนฉันไปด้วย พ่อเธอจะพาไปกิน “จีนจุ่ม” ฉันตกลงไปกับเธอ เพราะรู้ว่าไม่มีญาติคนไหนจะพาไปกินข้าวนอกหอพักแน่นอน เมื่อตกลงว่าจะไปกับเพื่อน เพื่อนก็แจ้งให้พ่อทราบว่าจะมีเพื่อนคนหนึ่งไปด้วย พ่อเธอยืมให้ฉันพร้อมพูดว่า “เราไปกินด้วยกันทั้งหมดนี้ละ คินนี่พ่อเลี้ยงเต็มที่” พ่อคุยกับเพื่อน และนัดเวลาให้เธอมารับที่หอเรียบร้อยแล้ว ฉันเตรียมกลับหอเพื่ออาบน้ำ และเปลี่ยนเสื้อผ้า

ขณะที่ฉันเดินจากกลุ่มเพื่อนทันใดนั้นฉันเห็นน้ำสาวที่ฉันเรียกแม่ พร้อมลูกของน้ำที่ฉันเรียกพวกเขาว่าน้องมาคันทั้งหมด และหลายๆ คนใกล้บ้านก็มาด้วย พวกเขาพร้อมกับรอยยิ้มและช่อดอกไม้ใหญ่โต น้ำเดินเข้ามาหาฉันแล้วพูดว่า “แม่ขอโทษที่มาช้า รอพ่ออยู่ แต่พ่อติดงานมาด้วยไม่ได้ ยินดีด้วยที่ลูกเรียนจบแล้ว” พูดจบเขาก็ยื่นช่อดอกไม้ให้ฉัน และทุกคนที่มาพูดติดต่อกันว่า “ดีใจด้วยเอ๊ย (พี่) เพชร” ตอนนี้น้ำตาแห่งความดีใจที่ฉันกลั้นเอาไว้ได้ฝ่อออกมาแกมกับรอยยิ้ม ฉันดีใจจนบอกไม่ถูก ถึงตอนนี้จึงรู้ว่าเพื่อนของฉันเขามีความสุขแค่ไหนที่มีญาติมารับด้วย แต่ก็มี

เพื่อนคนอื่นที่ญาติไม่มา โดยเฉพาะพ่อแม่ที่อยู่ต่างแขวง ไม่มีเงินเดินทางเหมือนพ่อแม่ฉัน พวกเขาเหล่านั้นคงรู้สึกเหมือนที่ฉันเป็นก่อนที่น้ำมาถึงเพราะดูจากสีหน้าเขายิ้มแต่แฝงด้วยความเศร้าอยู่ในตา สำหรับฉันวันนี้ที่มีน้ำ และน้องๆ มาแสดงความดีใจด้วยฉันถือว่าโชคดีแล้ว หลังจากถ่ายรูปร่วมกันเสร็จน้ำ และน้องๆ ก็พากันกลับบ้าน ฉันขบใจทุกคนที่มา แล้วเดินกลับหอเพื่อเตรียมออกไปฉลองกับครอบครัวเพื่อนตอนเย็น

5.5 การทำงานกับ “การเป็นเจ้าของหน้าที่ที่ดี”

หลังเรียนจบ ฉันเลิกทำงานภาคค่ำ แล้วหางานเต็มเวลาทำโดยเน้นงานทางด้านการพัฒนา เพราะช่วงนี้ (ปี 2002) พรรคฯ และรัฐบาลให้ความสำคัญกับงานการพัฒนา เพื่อเร่งใส่ให้บรรลุเป้าหมายแผนลบล้างความยากจนแห่งชาติในปี 2020 ฉันส่งใบสมัครงานไปที่โครงการ IFAD (International Fund for Agriculture Development) ประจำแขวงเชียงขวาง ฉันได้งานที่นั่น ในตำแหน่งครูฝึก “บทบาทหญิงชาย” (Gender) หน้าที่ของฉันคือไป “ช่วย” วางแผนกับชาวบ้านในการสร้างรายได้เข้าครอบครัว และการแบ่งงานกันทำในครอบครัว ซึ่งสหพันธ์แม่หญิงลาวเป็นผู้นำในการจัดตั้งปฏิบัติ และแผนกกิจกรรมแขวง เป็นเจ้าของ โครงการ ฉันเซ็นสัญญาฉบับโครงการหนึ่งปี และสามารถต่อได้เมื่อหมดสัญญา แต่หลังจากทำงานได้เดือนครึ่ง ผู้ให้ทุนแจ้งมาว่าไม่สามารถต่อทุนได้ และมอบกิจกรรมให้สหพันธ์แม่หญิงเป็นผู้ดำเนินต่อ

เมื่อโครงการไม่มีเงินจ้างเจ้าหน้าที่ ฉันกลับเวียงจันทน์เพื่อหางานใหม่ โดยส่งใบสมัครงานไปที่แผนกแผนการและการร่วมมือแห่งรัฐ และองค์กรพัฒนาระหว่างประเทศที่ไม่ขึ้นกับรัฐบาล หรือที่เรียกว่า NGOs (Non-Government Organizations) ที่ทำงานด้านการพัฒนา ส่วนที่สมัครงานกับแผนกแผนการ และการร่วมมือแห่งรัฐเพราะเชื่อว่าที่นี่เป็นที่ทำการวางแผนในการพัฒนา และฉันเองอยากประกอบส่วนในการสร้างสรรค์ประเทศชาติตามที่ครูสอนไว้ หลังส่งใบสมัคร ฉันถูกเรียกสัมภาษณ์ และได้งานทั้งสองที่ แต่แผนกแผนการต้องรอมติของรัฐในการรับเจ้าหน้าที่เข้าทำงานก่อน ซึ่งต้องใช้เวลา 3-4 เดือน ระยะเวลารอดมติของรัฐ ฉันเข้าทำงานกับ NGO หนึ่ง เพราะมีช่วงทดสอบงาน 3 เดือน ถ้าไม่ผ่านก็ต้องออก ฉันคิดว่าถ้าไม่ผ่าน 3 เดือน กลับมาทำงานกับรัฐก็ยังไม่ทัน แต่เมื่อทำงานได้ 3 เดือน ฉันผ่านช่วงทดสอบงานและได้บรรจุเป็นเจ้าหน้าที่องค์กรถาวร

ฉันตัดสินใจทำงานกับโครงการต่อ เพราะยังไม่พร้อมที่จะทำงานกับรัฐ คือไม่มีที่อยู่ต้องอยู่กับน้ำที่เวียงจันทน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ฉันไม่ต้องการ ถ้าจะเข้าบ้านอยู่เงินเดือนที่ได้ก็ไม่พอ ทำงานโครงการถึงจะประจำอยู่ต่างแขวง แต่มีบ้านให้อยู่ฟรี มีเงินพอสำหรับค่าใช้จ่ายประจำวัน ไม่ต้องขอจากแม่ และน้ำ แต่ฉันเป็นผู้ให้แม่ และน้ำคืนบางส่วนในบางครั้ง และอีกอย่างฉันไม่กล้าเข้าทำงาน

กับรัฐที่นี่ เพราะเจ้าหน้าที่ที่นี่เป็นญาติของผู้มีตำแหน่ง มีบทบาทในสังคม ญาติพี่น้องช่วยดูแลกัน ในเรื่องการทำงานหน้าที่ตำแหน่ง แต่ฉันเป็นลูกชานาไม่มีใครช่วยได้ ความก้าว หน้าคงหายาก พร้อมทั้งรู้สึกอายที่ต้องขี่รถจักรยานยนต์มาทำงาน เพราะส่วนมากเจ้าหน้าที่ที่นี่ขี่รถยนต์มาทำงานกัน และที่สำคัญผู้คนส่วนมากในสังคมปัจจุบันให้ความเกรงใจต่อผู้ที่มีฐานะทางการเงินมากกว่า

โครงการที่ฉันทำงานด้วยเป็นโครงการช่วยเหลือจาก อเมริกา ส่งเสริมให้ประชาชนปลูก หม่อนเลี้ยงไหมสร้างรายได้เข้าครอบครัว มีพื้นที่โครงการอยู่สองแขวงคือ แขวงเชียงขวาง และหัว พัน หัวหน้าโครงการเป็นคนแคนาดา ตำแหน่งของฉันคือบริหารโครงการประจำภาคสนาม ฉันถูก ให้เรียนรู้เรื่องการทำงานในโครงการที่เวียงจันทน์หนึ่งเดือน ก่อนที่จะถูกส่งไปประจำอยู่แขวงหัว พัน พอถึงแขวงหัวพัน หัวหน้าผู้ต่างหน้าโครงการฝ่ายลาว (ผู้ชายคนลาว) ก็เรียกเจ้าหน้าที่โครงการ ประชุม เจ้าหน้าที่ที่นี่มีกันทั้งหมด 6 คน รวมทั้งคนขับรถ มีผู้หญิง 2 คนคือฉัน และพี่คนหนึ่ง ทำงานด้านการตลาด ส่วนที่เหลือเป็นเจ้าหน้าที่ประจำภาคสนาม ทุกคนมีครอบครัวอยู่เวียงจันทน์ ยกเว้นคนขับรถ ทางโครงการเช่าบ้านให้หลังหนึ่ง และมีแม่บ้านมาทำความสะอาดทุกวัน การ ประชุมครั้งแรกที่ฉัน ได้เข้าร่วม และได้พบเพื่อนร่วมงานทั้งหมด ผู้ต่างหน้าโครงการ (ผู้ชาย) แนะนำทุกคนให้ฉันรู้จัก อธิบายนโยบายโครงการ และกฎกติกาของการอยู่ร่วมกันในบ้านหลังเดียว เขากล่าวว่า

“เพชรสาร คุณมาอยู่ที่นี่ ก็เท่ากับมาอยู่ในครอบครัวเดียวกับเรา พวกเราอยู่ที่นี้อยู่กับกันแบบญาติ แบบครอบครัว หลังจากการเลิกงานคุณก็ช่วยพี่ ป๊อก (ผู้หญิงอีกคนหนึ่ง) ออกตลาด และช่วยเธอทำกับข้าว พยายามอย่าทำให้หัวหน้า (คนต่างชาติ) เสียใจ เวลาเขามาต้องเอาใจใส่ดูแล เขาให้ดี ทำหน้าที่ตนเองให้ดี ทำงานตามหน้าที่ของตน....”

เมื่อเขาพูดจบ และเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งรองลงมาออกความเห็นตามลำดับ ฉันเป็นคน สุดท้ายที่กล่าวความเห็นในกองประชุม ฉันกล่าวว่า ดีใจที่ได้มีโอกาสมาร่วมงานกับพวกพี่ ช่วย ชี้แนะด้วย ฉันพร้อมที่จะเรียนรู้กับพวกพี่ๆ ที่พี่กล่าวมานั้นว่าฉันมีหน้าที่ในการทำอาหารฉันจะทำ ถ้ามีเวลา เพราะการดูแลเจ้าหน้าที่ไม่ได้ระบุไว้ในเอกสารหน้าที่รับผิดชอบของฉัน พอฉันพูดจบผู้ ต่างหน้าโครงการก็กล่าวด้วยสีหน้าไม่เป็นมิตรว่า

“เธอจะทำอย่างนั้นก็แล้วแต่เธอ แต่ที่นี่เราอยู่กันอย่างนั้น”

ฉันไม่พูดตอบเขา ได้แต่นั่งเงิบบ การประชุมใช้เวลาไม่ยาวก็เลิกแล้วต่างคนก็กลับบ้าน ถึงแม้ไม่อยากทำงานบ้านแต่ก็ต้องทำเพราะอยู่ด้วยกัน พี่สาวคนที่มาอยู่ก่อน และฉันออกตลาดซื้อ กับข้าวหลังจากเลิกงานทุกวัน ทำอาหาร พอกินเสร็จก็เก็บล้างชามให้เป็นที่เรียบร้อย เจ้าหน้าที่ (ผู้ชายบางคน) ช่วยขนอาหารขึ้น โตะ และเก็บจานชามมาไว้ที่ล้างชามแล้วกลับไปดูทีวี หรือไม่ก็เข้าห้องนอนไปเลย ตอนเช้าต้องตื่นแต่เช้าเตรียมอาหารเช้าให้ทุกคน บางวันฉัน ไม่กินข้าวเช้า เพราะต้องออกไปห้องการเปิดประตู ดูแลเรื่องกาแฟ ก่อนเจ้าหน้าที่ทุกคนจะมาทำงาน โดยเฉพาะช่วงที่หัวหน้าต่างชาติมาแต่เวียงจันทน์ต้องทำงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน เพราะต้องทำงานทั้งสองหน้าที่คือ งานบ้านต้องดูแลเรื่องอาหาร ดูแลความสะอาด ดูแลที่นอน ส่วนงานในห้องการเตรียมรายงาน ติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาลเมื่อหัวหน้าต้องการพบ และไปซื้ออาหารกลางวันมาให้เขาในที่ทำงาน บางครั้งต้องไปเที่ยว “ผับ” (Pub) กับทีมงาน ฉันต้องทำถึงแม้เป็นสิ่งที่ไม่ชอบ พยายามปรับตนเอง เพื่อให้เข้ากับเขาในการทำงาน และอีกอย่างที่ต้องทำเช่นนี้เพราะชุดวาทกรรมว่าด้วยค่านิยมใน สังคม วัฒนธรรม ที่สอนให้เด็กเคารพผู้ใหญ่ ลูกน้องเคารพเจ้านาย ฯลฯ ซึ่งความสัมพันธ์นี้วางอยู่บนฐานของความไม่เท่าเทียมกัน ฉันทำงานที่นี่ได้ 3 ปี ทนไม่ได้จึงลาออก แล้วไปทำงานกับองค์กร ใหม่ ที่เป็นองค์กรพัฒนาชนบทเช่นกัน แต่กิจกรรมต่างกัน โดยมีห้องการใหญ่ประจำอยู่เวียงจันทน์ และที่นี่เองทำให้ฉันพบกับสามี

5.6 “รักไร้พรมแดน” แต่ต้อง “อยู่ในกรอบ”

นโยบายการเปิดกว้างในการพัฒนาประเทศชาติ เพื่อลดช่องความยากจนแห่งชาติของ พรรคฯ และรัฐบาล ได้เป็นช่องทางให้ชาวต่างชาติเข้ามาทำงานใน ส.ป.ป. ลาว ไม่ว่าจะเป็นการมา ในรูปแบบ การลงทุนทางธุรกิจ หรือรูปแบบของการช่วยเหลือทางด้านทุน และความชำนาญด้าน ต่าง ๆ มีหลายกองทุนที่ให้ทุนสนับสนุนสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยการให้ทุนแก่โครงการพัฒนา ชุมชนขนาดเล็ก และการเข้ามาของทุน ไม่ใช่เข้ามาเพียงแค่ทุนที่เป็นเงินเท่านั้น แต่องค์กรที่สนองทุน ส่งผู้ต่างหน้าในการประสานงานเข้ามาด้วยเพื่อติดตามตรวจสอบว่าทุนที่ให้มานั้นมีการนำใช้ ถูกต้อง ตามระเบียบหลักการขององค์กรที่ให้ทุน และถูกตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ ฉะนั้น ฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานกับผู้ให้ทุนประจำโครงการที่ฉันทำงานด้วย ที่เป็นองค์กรพัฒนา ชุมชนองค์กรหนึ่ง จึงได้มีการพั่วพั้น และทำงานร่วมกับผู้ให้ทุนหลายองค์กร และหนึ่งในนั้นได้ ทำงานร่วมกับกองทุนพัฒนาแคนาดา

การทำงานร่วมกับผู้ประสานงานองค์กรที่ให้ทุน ในทางกฎขององค์กร คือไม่สามารถที่ จะมีความสัมพันธ์ที่นอกเหนือไปจากเจ้านาย และลูกน้อง หมายความว่า ผู้รับทุนเป็นผู้ทำตาม เจ้าของทุน ก็ต้องทำงานตามที่เจ้าของทุนต้องการเป็นหลัก และต้องเอาใจใส่ต่อผู้ให้ทุนเพื่อไม่ให้

เกิดความไม่พอใจแก่อีกฝ่าย ดังนั้นการร่วมงานระหว่างฉัน และผู้ประสานงานของผู้ให้ทุนจึงต้องอยู่ในขอบเขตตามนโยบายขององค์กร เรื่องการพัวพันแบบบ่าวสาวยังไม่ต้องพูดถึง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ทำงานด้านการเงิน และผู้สนองทุน ดังนั้น แม่ฉัน และสามีจะมีใจให้กันแต่ก็แสดงออกเปิดเผยไม่ได้ในเบื้องต้น แต่หลังจากที่องค์กรผู้ให้ทุนถอนตัวออกจาก ลาว ความสัมพันธ์ระหว่างบ่าวสาวจึงเปิดเผยได้

ถึงว่าความรักของฉันจะหลุดจากกรอบ หรือระเบียบการขององค์กรที่ฉันทำงานด้วย และระเบียบการขององค์กรฝ่ายผู้ให้ทุน แต่ก็ต้องมาตกอยู่ในกรอบทางสังคม วัฒนธรรม ระเบียบหลักการ และกฎหมายของบ้านเมือง (รัฐ) นั่นก็คือการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย การแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณี การปฏิบัติตามกรอบทั้งหมดเหล่านี้ เราทั้งสองตัดสินใจแต่งงาน ด้วยการแจ้งพ่อแม่แล้วประกอบเอกสารขออนุมัติจดทะเบียนสมรส เพราะถ้าไม่มีเอกสารจดทะเบียนสมรสเราไม่สามารถอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยาได้ การส่งยื่นเอกสารเพื่อขอแต่งงาน ตามกฎหมายลาวคือจะให้การอนุมัติภายในหนึ่งเดือน แต่สำหรับฉันใช้เวลา 12 เดือน แม้ว่ากฎหมายกำหนดไว้ว่าคนลาวกับต่างคนต่างชาติให้ปฏิบัติเช่นกัน แต่ในการปฏิบัติจริงไม่เหมือนกัน ช่วงที่รอการอนุมัติ เราสองคนต้องเข้าบ้านอยู่คนละหลังอยู่คนละฟากทาง ไม่สามารถอยู่ด้วยกันอย่างเปิดเผย การอยู่ด้วยกันจะถูกผู้คนใกล้เคียงกล่าวขวญนินทา เป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นเมียเก็บของชาวต่างชาติ และถ้านายบ้าน หรือ ตำรวจบ้านรู้ จะถูกปรับอย่างน้อยครั้งละ 500 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แต่ถ้าผู้หญิงท้องจะถูกปรับ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ดังนั้นถึงจะมีแฟนข้ามเขตแดน แต่การประพฤติปฏิบัติยังต้องอยู่ในกรอบของสังคม วัฒนธรรม และระเบียบการของบ้านเมือง นอกจากนี้งานแต่งก็ไม่สามารถเรียกว่างานแต่งได้

5.7 “งานแต่งของฉัน” คือ “งานหมั้นของตำรวจ”

เมื่อยื่นเอกสารการขอจดทะเบียนสมรสกับองค์กรรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เอกสารยังไม่ได้รับการอนุมัติ ฉันต้องมาเรียน และตอนนี้ฉันท้องได้ 2 เดือน ฉันมาเรียนได้เดือนหนึ่งแล้วกลับไปแต่งงานซึ่งพี่สาว และแม่เป็นคนเตรียมการให้ทั้งหมด พิธีแต่งงานจัดขึ้นที่บ้านของแม่ ที่แขวงเชียงขวาง การมาขอจัดพิธีแต่งงานที่ต่างแขวงไม่ใช่เรื่องง่ายเลยกับการแต่งงานกับชาวต่างชาติ เพราะการขอจัดพิธีแต่งงานต้องผ่านห้องการปกครองแขวง ผ่านเจ้าหน้าที่ตำรวจแขวง งานแต่งของฉันถูกปฏิเสธจากเจ้าหน้าที่ตำรวจแขวง ห้ามไม่ให้จัดงานแต่งงาน เพราะเขายังไม่ได้รับหนังสือการจดทะเบียนสมรส แม้ว่าฉันจะได้ใบยืนยัน (ใบรับรอง) จากหน่วยงานที่ช่วยทำเอกสารแต่งงาน ส่งตรงถึงอำนาจการปกครองแขวงเชียงขวาง และเจ้าหน้าที่ตำรวจแขวง แต่ก็ไม่ได้ผล ต้องทำตามที่เขาต้องการ ดังนั้น ป้ายคำขวัญงานแต่งงาน ต้องเปลี่ยนมาเป็นป้ายพิธีงานหมั้นแทน แม้ว่าในกฎหมาย

ครอบครัวของ ส.ป.ป. ลาว มาตรา 12 ว่าด้วยพิธีแต่งงาน (แต่งงาน) ได้ระบุไว้ว่า “พิธีแต่งงานตามจารีตประเพณี จะทำ หรือไม่ทำก็ได้ จะทำพร้อม หรือตามหลัง การจดทะเบียนการแต่งงานนั้นก็ไม่ได้ แต่ไม่ให้มีผลสะท้อนทางด้านกฎหมาย” การแต่งงานระหว่างคนลาวด้วยกันสามารถทำตามกฎหมายกำหนด แต่สำหรับงานแต่งของฉัน ในการปฏิบัติจริง กฎหมายเองก็ไม่ได้ทำตามที่ระบุไว้ ดังนั้นงานแต่งงานจึงเป็นเพียงงานหมั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5.8 การเรียนรู้ การปฏิบัติการจริง และประสบการณ์ความเป็นแม่

5.8.1 เมื่อรู้ว่าท้องต้องไปพบหมอ และปรึกษาผู้รู้

การแต่งงานเพื่อเตรียมมาเรียนต่อ ทำให้ฉันลืมไปว่าประจำเดือนไม่มาตามกำหนด เมื่อรู้ว่าผ่านไปแล้ว 2 อาทิตย์ จึงทำให้กังวล ฉัน และสามีไปพบหมอเพื่อตรวจ ปรากฏว่าเครื่องตรวจยังบ่งบอกไม่ได้เพราะท้องยังเล็กมาก หมอแนะนำให้ซื้ออุปกรณ์ทดสอบการตั้งครรภ์มาทดสอบดูเวลากลับบ้าน ฉัน และสามีแวะซื้ออุปกรณ์ทดสอบการตั้งครรภ์ที่ร้านขายยาตามทาง เมื่อทดสอบดูตามที่หมอบอกแนะนำให้ ชิคหมายสีแดงปรากฏขึ้นแสดงว่าฉันท้อง เมื่อรู้ว่าท้องจึงได้ปรึกษาแม่ พี่สาว และเพื่อนที่มีลูกแล้ว ทุกคนแนะนำให้ไปฝากท้องที่โรงพยาบาล อาทิตย์หนึ่งต่อมา ฉัน และสามีไปโรงพยาบาลด้วยกัน พอถึงพยาบาลรับค้อน เธอสอบถามข้อมูลทั่วไป แล้วบันทึกลงสมุดสีเขียว ที่มีหน้าปกเขียนว่า “สมุดบันทึกสุขภาพของแม่ และเด็ก” มีชื่อนามสกุล อายุ ที่อยู่ของฉันในนั้น ข้างหลังมีรูปแม่และเด็กนั่งเล่นด้วยกันเป็นรูปใหญ่ ข้างบนมีหนังสือตัวใหญ่ว่า โครงการรักษาสุขภาพแม่และเด็ก ซึ่งเป็น โครงการหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาประชากร การวางแผนครอบครัว และแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อลดอ่อนความยากจนแห่งชาติ นั่นก็คือเป้าหมายเพื่อลดอ่อนการเสียชีวิตของแม่ และเด็ก ข้างล่างสมุดเขียนว่า “ฝากท้องเป็นปกติเพื่อสุขภาพที่ดีของครอบครัว ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย” ข้างในมีตารางติดตามสุขภาพ วันนัดพบหมอ ข้อมูลการดูแลท้อง การดูแลตัวเอง ติดตามการขยายตัวของลูก ฯลฯ เมื่อได้สมุด เจ้าหน้าที่พยาบาลแนะนำให้เข้าพบหมอเพื่อตรวจดูว่าเด็กอยู่ในมดลูกหรือไม่ เพราะกลัวจะมีลูกนอกพก (มดลูก)

เมื่อเข้าไปในห้องหมอ เครื่องมือที่ทันสมัยเป็นรูปจอเหมือนทีวีเปิดไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว หมอใช้เครื่องดังกล่าวเพื่อ “เอโก” ดูลูกในท้อง และมีรูปตัวอ่อนให้ด้วย หมออ่านตามรูปนั้นว่า คุณท้องได้ 5 อาทิตย์ กับ 5 วัน หมายความว่าไข่ของคุณถูกผสมพันธุ์ได้เกือบ 6 อาทิตย์แล้วและคุณมีกำหนดคลอดวันที่ 23 เดือน ตุลาคม 2008 ตอนนี้หมอจะจัดยาบำรุงให้ เป็นยาเพิ่มเลือดให้กับแม่ และเด็กในท้อง กินทีละเม็ดเช้าเย็นหลังอาหาร อาหารก็ต้องกินให้มาก กินให้ครบ 5 หมู่ ไม่ควรดื่มของมีนเมา ดื่ม นมเพื่อเพิ่มธาตุแคลเซียม เพราะเด็กต้องการอาหาร และแคลเซียมในการพัฒนาร่างกาย และสมอง ให้คุณไปศึกษา (ฉลาด) กันพยาธิให้ครบตามที่หมอแนะนำ เพื่อป้องกันพยาธิ

บาดเจ็บสำหรับผู้หญิง การเดินทางในช่วงนี้ให้ระวัง เพราะเด็กในท้องยังไม่จับแน่นสามารถลุดูก (แท้งลูก) ได้ และที่สำคัญให้ปฏิบัติตาม 6 ข้อปฏิบัติสำหรับแม่ ที่ได้แนะนำในสมุดติดตามสุขภาพแม่และเด็ก ดังนี้

หนึ่ง ควรมาฝากท้องทันทีเมื่อรู้ว่าท้อง สอง หากมีอาการดังต่อไปนี้ต้องมาพบแพทย์ทันที เช่น ลุกในท้องไม่คืน ไข้สูง จี๊ดม่าน เป็นชัก แพ้ท้องหลายกว่าปกติ หลังเท้าบวม เจ็บท้องมาก เลือดออกทางช่องคลอด สาม กินอาหารให้ครบ 5 หมวด (ธาตุขึ้น (โปรตีนเนื้อสัตว์) ธาตุแป้ง ไขมัน แร่ธาตุ และวิตามินต่าง ๆ) สี่ ต้องสักยกันบาดทะยัก 2 เข็ม หรือ 1 เข็มเพิ่ม ห้า รักษาสุขภาพฟันของท่าน โดยการอนามัยฟัน และควรตรวจฟันอย่างน้อย 1 ครั้งกับหมอฟัน หก กลับมาตรวจภายใน 4-6 อาทิตย์หลังเกิดลูก

หลังจากพบหมอลูกสาวได้ 2 อาทิตย์ ฉันเดินทางมาเรียนที่เชียงใหม่ พอมาถึงก็ไปฝากท้องที่โรงพยาบาล ฉันได้สมุดฝากท้องอีกเล่มหนึ่ง ซึ่งคำแนะนำของหมอนี้เหมือนกับหมอลูกสาวแนะนำ แต่ที่นี้มีเพิ่มเข้ามาคือ หนึ่ง นับลูกดิ้นทุกวันเมื่ออายุครรภ์ครบ 7 เดือน ถ้าดิ้นน้อยกว่า 10 ครั้งใน 4 ชั่วโมง ต้องรีบมาพบแพทย์ สอง ไม่ควรซื้อยารับประทานเองในขณะตั้งครรภ์ ควรปรึกษาสูติแพทย์ สาม น้านมแม่คือรักแท้...ให้ลูก

นอกจากนี้หมอนี้เชียงใหม่ยังแนะนำเรื่องของเสื้อผ้า คือต้องใส่เสื้อผ้าที่บางเบา และหลวม มีการแนะนำอบรมกับโครงการนมแม่ ที่เป็นการแนะนำถึงคุณประโยชน์ของนมแม่ คู่มือวิธีการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพ การทำความสะอาดตนเอง การพักผ่อน ดูแลร้ายต่อเด็กในครรภ์ที่ได้รับสารเคมี และการรับอาหารไม่เพียงพอ แนะนำให้ฟังเพลงเพื่อพัฒนาการของลูกในครรภ์ อ่านหนังสือให้ลูกฟัง พูดคุยกับลูก เมื่อได้รับคำแนะนำจากหมอ และดูภาพที่หมอแนะนำ ฉันเดินทางไกลด้วยตนเองก็ไม่ได้ รถจักรยานยนต์ที่เคยขี่ประจำ ตอนนั้นก็ขี่ไม่ได้ สามิและญาติทางสามิไม่ยอมให้ขี่ ไปไหนมาไหนสามิต้องไปรับไปส่งเพราะกลัวลูก ฉันกินยาทุกเช้าเย็น บางวันกินบางวันไม่กิน เพราะกลืนยาแรงมาก พอได้กลืนยาจะอ้วกทันที แต่ฉันไปพบหมอตตามี่หมอนัด ทุกครั้ง ไปตรวจฟัน ตรวจเลือด สักยตามที่หมอกำหนดอีก 2 เข็ม อาหารเลือกกินหาหารที่ดี มีธาตุบำรุงสูง และปลอดสารเคมี ดื่มนมวันละ 2 แก้ว ออกกำลังกายเบา ๆ ตามที่หมอแนะนำ พูดกับลูกในบางครั้ง นับการดิ้นของลูก แต่ไม่เคยอ่านหนังสือให้ลูกฟัง มีแต่อ่านบทเรียนที่ต้องเรียนเพราะฉันเชื่อว่าการอ่านบทเรียนก็เป็นการอ่านหนังสือให้ลูกฟังตามที่หมอแนะนำ

การแนะนำจากหมอทำให้ฉันเชื่อว่านั่นคือ “ความรู้” “ความจริง” ฉันทำส่วนมาก เพราะหมอก็คือ “ผู้รู้” ที่มีสถาบันทางการแพทย์รับรอง ส่วนฉันเป็นผู้ไม่รู้เท่าหมอ สิ่งนี้ทำให้ฉันต้องเชื่อ แต่บางครั้งก็ยากในการตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่ อย่างเช่นเมื่อฉันท้องได้ 4 เดือน ฉันไปทัศนศึกษา

ตอนที่หมอแนะนำให้ลดอาหาร ฉันแต่ไม่ได้พูดออกมาว่า อะไรกันตอนที่งใหม่ ๆ ให้กินมาก แต่คราวนี้ให้คุมอาหาร แม้มีความไม่พอใจเท่าไรนัก แต่ส่วนหนึ่งก็กังวล และใจจดใจจ่ออยากรู้วิธีการรักษา และพร้อมที่จะทำตามหมอแนะนำทุกอย่าง เพราะกลัวเป็นเบาหวานถาวร ซึ่งเป็นโรคร้ายแรง ดังนั้นฉันนำตารางดังกล่าวติดใส่ฝาตู้เย็นที่ที่ฉันเก็บอาหาร เพื่อไม่ให้หลงลืม และเพื่อเป็นการเตือนตัวเอง การกินอาหารตามที่หมอแนะนำไม่เพียงพอสำหรับฉัน คราวนี้ถ้าจะดื่มนมก็ต้องลดอาหารที่เป็นธาตุแป้ง และเนื้อสัตว์ลง เช่น ถ้าดื่มนมตราหมี 140 ซีซี ลดเนื้อสัตว์ ½ ส่วน ลดขนมปัง ½ ถ้าดื่มนม 240 ซีซี ลดแป้ง 1 ส่วน ลดเนื้อสัตว์ 1 ส่วน เพิ่มผลไม้ ½ ส่วน และหมอแนะนำให้ดื่มนมสำหรับผู้เป็นเบาหวาน ชื่อ กรูเซอเนา เอสอาร์ ที่บอกว่ามีน้ำตาลต่ำกว่านมธรรมดา การกินอาหารน้อยลงทำให้ฉันเหนื่อย และหิวตลอดเวลา เวลาขึ้นห้องเรียนบางวันหิวจนฟังอาจารย์สอนไม่รู้เรื่อง ถึงอย่างไรก็ตามฉันกินอาหารแต่ละวันตามตารางจนถึงวันคลอด และแต่ละครั้งที่ไปพบหมอต้องตรวจเลือดประจำเพื่อคุน้ำตาลในเลือด บางวันน้ำตาลต่ำหมอให้ดื่มน้ำตาลลดลงไปแล้วมาตรวจใหม่ แต่วันไหนถ้าน้ำตาลสูงต้องลดอาหารที่เป็นธาตุแป้งลงอีก ความเหนื่อยที่ร่างกายต้องการอาหาร บางครั้งฉันไม่ทำตามที่หมอแนะนำ แต่กลับไปถามพี่สาว และแม่แทนว่าต้องทำอย่างไร

5.8.2 แม่และพี่สาว “แหล่งเรียนรู้” และ “ปฏิบัติการจริง”

ทุกครั้งที่ฉันคุยกับแม่ และพี่สาว เกี่ยวกับประสบการณ์ความเป็นแม่ของพวกเธอ และเพื่อปรึกษาว่าควรทำอย่างไรดี คำปรึกษาที่ฉันได้จากแม่และพี่สาวเกี่ยวกับการกิน และการดื่มนม เพราะฉันหิวต้องการกินมากกว่าที่หมอแนะนำ ทั้งแม่และพี่สาวบอกว่า ไม่ต้องอดมาก อยากกินเท่าไรกินเท่าที่มี และการอยากกินนี้เพราะลูกในห้องหิว ดังนั้นเราผู้เป็นแม่จึงอยากกิน แต่แม่ และพี่สาวห้ามพฤติกรรมบางอย่างเช่น เวลากินห้ามเดิน ห้ามเอาน้ำใส่ถุงโดยใช้ท่อ (หลอด) ดูด ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ลูกคาซ่องคลอดเวลาคลอด ห้ามไม่ให้กินกาแฟ น้ำเป๊ปซี่ เพราะจะทำให้ลูกมีผิวดำ ดังนั้นควรกินแต่น้ำมะพร้าว จะช่วยให้ลูกผิวใส และหมอก็ก็นแนะนำให้กินน้ำมะพร้าว ทั้งหมดที่เวียงจันทน์ และเชียงใหม่ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ไม่มีไขเวลาคลอด การแนะนำจากหมอ แม่ และพี่สาว บางอย่างฉันทำตาม และบางอย่างฉันไม่ทำตามทั้งช่วงตั้งครรภ์ และหลังการคลอด

5.8.3 การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจ

หลังจากห้องร่างกายฉันเปลี่ยนมาก ตอนที่งได้สองสามเดือนแรกน้ำหนักลดลง ผิวหนังเริ่มแห้ง และเป็นขุย สามเดือนผ่านไป ท้องเริ่มโตขึ้นทุกวัน เสื้อผ้าที่เคยใส่ก็ใช้ไม่ได้แล้ว ต้องหาชุดคลุมท้องมาใส่ ไม่ใช่แค่ท้องโตขึ้นอย่างเดียว ผิวหนังตามหน้าท้องก็แตกแห้งไปด้วย มือเท้าเริ่มบวม

นั่งนานไม่ได้ เวลานอนกลางคืนก็ลำบาก ต้องนอนข้างขวาเป็นส่วนมากตามที่หมอแนะนำ เพราะการนอนข้างซ้ายทำให้หายใจลำบาก การนอนหงายจะทำให้กระดูก ทั้งสองท่อนี้หมอไม่ค่อยแนะนำ เวลานอนต้องใช้หมอนรองเท้า เพื่อไม่ให้เลือดลงเท้า และป้องกันไม่ให้เป็นตะคิว ส่วนความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ เช่น หงุดหงิดตลอดเวลา ความอดทนสั้นลงเมื่อเทียบใส่ก่อนที่ยังไม่ต้อง ต้องการอยากอยู่ใกล้ ๆ กับครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้คงเพราะฉันอยู่ลำพังตัวคนเดียว และได้ยินคนอื่นพูดว่าช่วงท้องต้องให้คนอื่นเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เนื่องจากสามีไม่ได้อยู่ด้วย จึงทำให้ฉันรู้สึกต้องการคนดูแลเวลาเหนื่อย เวลาเป็นตะคิวในยามค่ำคืน บางคืนฉันถามตัวเองว่า ทำไมฉันต้องมาอยู่คนเดียว ทำไมฉันต้องอดทน การถามตัวเองหลายครั้งถึงได้คำตอบบางส่วนว่า ก็เพราะอยากรู้ และอยากพัฒนาตนเองให้สมกับเป็นผู้หญิงลาวสมัยใหม่ ที่ต้องทำงานบ้าน และนอกบ้าน

5.8.4 หัวใจแห่งความเจ็บปวดที่บอกใครไม่ถูก

เมื่อเรียนจบเทอม 3 ฉันกลับลาวก่อนเพื่อน เพราะใกล้วันหมอนัดคลอดแล้ว สามีเช่ารถยนต์จากหนองคายมารับที่เชียงใหม่ เพราะกฎของการบินแต่ละสายไม่รับแม่มาจนถึงท้องใหญ่ขึ้นเครื่อง พอถึงลาวฉันต้องทำรายงานส่งอาจารย์ 3 รายงาน ฉันทำงานทั้งวันทั้งคืน เพราะฉันมีเวลาเพียง 10 วันต้องส่งให้อาจารย์ วันสุดท้ายของการส่งรายงาน ฉันส่งรายงาน 11 โมงเช้า ด้วยการส่งทางอีเมลให้เพื่อนที่เรียนด้วยกันส่งต่อให้อาจารย์ หลังจากนั้นฉันไปพบหมอ เพราะช่วงใกล้คลอด พอให้พบอาทิตย์ละครั้ง เมื่อพบหมอ หมอบอกว่ายังไม่คลอดแต่ใกล้แล้ว เพราะลูกตัวหัว (เอาหัวลง) แล้ว หลังพบหมอเสร็จ สามี และฉัน ไปทานข้าวกลางวัน แล้วกลับบ้านพักผ่อน ฉันคิดว่าจะนอนพักผ่อนให้มาก ๆ เพราะตลอด 10 วันผ่านมานอนดึกทุกคืน นอนยังไม่หลับมีน้ำไหลออกจากช่องคลอด ฉันตะโกนบอกสามีที่ทำงานอยู่ข้างนอกว่า ฉันฉี่รดที่นอน สามีเข้ามาดูก็รู้ว่าไม่ใช่ น้ำปัสสาวะ จึงโทรฯ หาหมอ หมอบอกให้กลับโรงพยาบาล

หลังจากท้องฉันเคยถามแม่ว่า ปวดท้องคลอดเป็นอย่างไร ปวดมากไหม ปวดแบบไหน แม่ตอบว่า ปวดไม่รู้จะบอกอย่างไร แต่ปวดไม่นาน หลังคลอดลูกพันทึ่หายปานปลิดทิ้ง พอถึงที่ฉันปวดท้องคลอด ปวดแบบที่บอกไม่ถูกว่าเป็นอย่างไร ไม่อยากให้ใครเข้าใกล้ ฉันเคยปวดฟันผุ ซึ่งเป็นความเจ็บปวดที่ทรมาณเท่าที่ฉันเคยพบ แต่การปวดท้องคลอดมากกว่าหลายเท่า แม้ว่าการปวดจะเป็นชุด ชุด แต่เวลาท้องปั่นมาก ๆ แทบหายใจไม่ออก การปวดนี้หากคนช่วยก็ไม่ได้ ยาแก้ปวดก็ไม่มี ฉันได้แต่ใช้มือกุมที่นอน กุมเตียงที่โรงพยาบาลไว้แน่นเวลาเจ็บ ถ้าส่งเสียงออกมา ก็ถูกหมอบอกว่าให้พักไม่ถึงสิบนาทีก็ปวดขึ้นมาใหม่ และปวดอย่างนี้อยู่ 11 ชั่วโมง ระยะเวลาที่รอคลอด ฉันเดินเข้าห้องเตรียมคลอด ปีนขึ้นที่ท่าคลอด 4 ครั้งแต่หมอก็ยังบอกว่าช่องคลอดไม่เปิด คือคลอดตามธรรมชาติไม่ได้ น้ำคร่ำที่แตกก่อนก็เหือดแห้งหมดแล้ว และเด็กคีมน้ำคร่ำเข้าไป ซึ่งหมอบอกว่าเป็น

อันตรายต่อเด็ก หมอจึงถามฉัน และสามีว่า จะผ่าตัดไหม ฉันขอให้สามีเป็นผู้เซ็นยินยอมผ่า เพราะ
 ทรมาณมากไม่อยากทนอีกต่อไป เข้าห้องผ่าตัดสอง เอาจุกออกตอนสี่โมง และเย็บแผลเสร็จตอนหก
 โมงเช้า

หลังผ่าตัดความเจ็บปวดบาดแผล มากกว่าการปวดท้องคลอด เวลาปวดท้องคลอด
 สามารถเดินเข้าห้องเตรียมคลอดได้เอง ฟันตัวได้ ลูก นั่งได้สบาย แต่การเจ็บปวดบาดแผลจากการ
 ถูกผ่า ซาไปทั้งตัว ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ต้องนอนท่าเดียว เวลาพินิจ (ยกตัว) ลูกนั่ง เข้าห้องน้ำ
 แม่ พี่สาว และสามีเป็นคนช่วยพยุง พอวันรุ่งขึ้นหมอเข้ามาในห้องเพื่อเอาน้ำนมหยดแรกไปให้ลูก
 เพราะลูกต้องนอนอยู่เตาอบอีกห้องหนึ่ง หมอบีบน้ำนมจากเต้าทั้งสองข้างที่บวมเหมือนจะแตกได้
 ทุกเมื่อ ความเจ็บปวดไม่มีสิ่งเปรียบเทียบอีก ทั้งปวดทั้งคันไม่รู้ที่จะเกา ถึงจะบีบแรงแค่ไหนก็ไม่มี
 น้ำนมออกมาสักหยด วันที่สองนมยิ่งเบ่งมากขึ้นกว่าเดิม หมอให้เอาผ้าชุบน้ำอุ่นคลึงไว้ตลอดเวลา
 พร้อมทั้งบีบให้แป้งนมสลาย พอช่วงแลง (เย็น) จึงได้น้ำนมหยดแรกที่มีสีเหลืองขุ่นออกมาชนิดหนึ่ง
 หมอก็จับเอาน้ำนมสองสามหยดที่นอนอยู่กันขวดนมที่สามารถบรรจุได้ 100 ซีซี เข้าไปห้องพักฟื้น
 ที่ลูกชายนอนอยู่

วันที่สามการเจ็บปวดบาดแผลเริ่มลดลงแต่การเจ็บท้องเปล่า หรืออาการมดลูกเข้าอู่ยัง
 ปวดมากกว่าการปวดท้องคลอด และการปวดบาดแผล แต่นาน ๆ ปวดที เวลาไปถ่ายเบาก็มดลูก
 ไม่ได้เหมือนไส้พุงจะทะลุออกมาทางช่องคลอด และเจ็บปวดเหมือนมีบางสิ่งมาทิ่มแทงหัวใจให้
 หยุดเด็น พอพูดต่อแม่ แม่กลับบอกว่า อย่าบอกใครให้อึดเอา ถ้าบอกเท่าไรคนจะปวดเท่านั้นวัน
 ไม่รู้อะไรตอนนี้ ทำอย่างไรก็ได้ขอให้หายปวดก็พอแล้ว ดังนั้นฉันฟังความแม่เจ็บแค่นี้ก็ทำหน้าที่
 ยู่อยู่คนเดียวไม่ยอมบอกใคร ถึงวันที่สี่ดีขึ้นบ้าง วันที่ห้าหมอให้ฉันหัดเดิน เพราะหมอบอกว่า
 การนอนไม่ดี จะทำให้บาดแผลแห้งช้า และนานหาย ดังนั้นต้องเดินไปมา สามีเอาฉันเดินวนเวียน
 ในห้อง และออกมาข้างนอก เจ็บก็อดเอาเพราะอยากให้แผลหายเร็วตามที่หมอบอก ส่วนลูก ฉันเห็น
 หน้าเขาตอนเช้าหลังการคลอด แล้วเขาต้องนอนเตาอบไฟฟ้าทั้งสี่วัน เพราะการดื่มน้ำคร่ำเข้าไปทำ
 ให้เป็นเด็กตัวเหลือง และไม่แข็งแรง พอวันที่สี่ตอนค่ำหมอจึงเอามาอนในห้องกับฉัน แต่ยังไม่อน
 ในเตาอบไฟฟ้าอยู่ และวันที่หกเราสองแม่ลูกก็ออกจากโรงพยาบาล ที่ ๆ ฉันไม่อยากกลับไปอยู่ใน
 สภาพที่ฉันเป็นอยู่หนึ่งอาทิตย์ผ่านมา

5.8.5 รกอยู่ไหน

ฉันลืมสนิทว่าเมื่อคลอดลูกต้องมีรก หมอทำคลอดเสร็จส่งฉันไปอยู่ห้องพักฟื้นจนถึง
 เทียง แล้วย้ายไปห้องนอนคนป่วย หมอเดินเข้ามาในห้องนอนคนป่วยที่เป็นห้องนอนเดี่ยว พร้อม
 ถามว่า จะเอารกเด็กหรือไม่ ถ้าไม่เอาหมอจะเอาไปทิ้งแล้วนะ ฉัน และสามีคู่น้ำกัน ทำหน้าง ๆ

เหมือนสงสัยว่า มีโรคด้วยหรือ เราทั้งสองจึงพยักหน้าว่าเอา แต่ไม่รู้ว่าจะทำยังไงกับรก พอช่วงเย็น แม่ที่มาแต่ต่างจังหวัดมาถึงพอดี จึงถามท่านว่าทำยังไง ท่านบอกให้เอาไปฝังใส่ต้นไม้ใหญ่หน้าบ้าน เพราะบ้านเราเป็นบ้านปูนซีเมนต์ ไม่มีบันไดเหมือนบ้านของแม่ เพราะสมัยแม่ต้องฝังรกที่กองบันได (ใต้ห้องบันได) วันต่อมาสามีจึงเอารกไปฝังใส่สวนดอกไม้หน้าบ้าน

5.8.6 “สูตรของแม่” vs “สูตรของหมอ”

การที่มีแม่ และหมออยู่เคียงข้างเมื่ออยู่โรงพยาบาล ทำให้ฉันเลือกไม่ถูกว่าจะทำตามคำแนะนำของใครดี โดยเฉพาะ การดูแลลูก และการดูแลตัวเอง เช่นสำหรับลูก หมอบอกว่าไม่ให้ดื่มน้ำจนอายุถึง 6 เดือนเพราะจะทำให้เด็กดื่มน้ำมากเกินไปไม่ยอมดื่มนมจะทำให้เด็กขาดสารอาหาร ดังนั้นให้ดื่มนมแม่อย่างเดียว และยังไม่ให้กินข้าว หรืออาหารต่าง ๆ ในขณะนี้ แต่แม่กลับบอกว่าไม่เป็นไรให้ดื่มได้ เพราะเด็กปากแห้งคอแห้งการให้เด็กดื่มน้ำจะช่วยให้ชุ่มคอ อาหารก็ให้กินได้เมื่อลูกได้สาม หรือสี่เดือน การใส่ผ้าอ้อมเด็กเช่นกัน หมอบอกให้ใส่หลวม ๆ เพื่อเด็กจะเดินได้สะดวก แต่แม่บอกว่าไม่ให้ใส่ผ้าหลวมเพราะเด็กเพิ่งออกจากท้องเรามา ที่ ๆ เขาอยู่เมื่อก่อนเป็นที่คับแคบ เขายังไม่ชินกับการอยู่ข้างนอก ดังนั้นต้องใช้ผ้าขนหนูห่อให้แน่น ๆ แล้วลูกจะไม่ร้อง ไม่งอแงเมื่อเขาอบอุ่น การดูแลเรื่องความสะอาดลูก หมอบอกให้เอาสบู่เหลวของเด็กอาบให้ลูก ใช้น้ำยาซักผ้าเด็ก และน้ำยาล้างขวดนมสำหรับเด็กเท่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กกระคายเคือง แม่กับบอกว่าน้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างขวดนมใช้ได้ แต่ไม่ควรอาบน้ำให้ลูกด้วยสบู่ เพราะเด็กไม่เปื้อน ไม่มีเหม็น ดื่มน้ำให้พด (เดือด) เพื่อมาเชื้อแล้วอาบน้ำอุ่นให้ลูก

สำหรับการดูแลตัวฉัน หมอบอกให้ดื่มน้ำดื่มธรรมดาในอุณหภูมิห้อง คือไม่ให้ดื่มน้ำร้อนไม่ให้นั่งกรรม ซึ่งความร้อนจะทำให้บาดแผลผ่าตัดหายช้า น้ำยาพื้นบ้านก็ไม่ให้ดื่ม เพราะการดื่มน้ำดื่มยาพื้นบ้านจะส่งผลต่อคุณภาพน้ำนมแม่ อาบน้ำก็ให้อาบน้ำอุ่นปกติ อาหารกินได้ทุกอย่างตามต้องการ และเท่าที่กินได้แต่ต้องทำให้สุกดี และสะอาด แต่หมอบางคนกลับบอกว่า ให้ชื้อ (อด) ไข่ และผักนึ่ง เพราะไข่ และผักนึ่งจะทำให้คันบาดแผล แต่แม่กลับบอกว่าไม่ได้ คนเราเกิดลูกทั้งคนร่างกายเปลี่ยนแปลงมาก “เอ็นใหญ่ขาดเป็นร้อย เอ็นน้อยขาดเป็นพัน” ยังไงก็ต้องนั่งกรรม เพื่อต่อเส้นเอ็น และเพื่อเอาฮีตครอง น้ำคั้น น้ำอาบก็ควรอาบ และดื่มน้ำดื่มยาพื้นเมือง จะช่วยฟื้นฟูร่างกาย และอาหารต้องชื้อ จะกินทุกอย่างตามใจไม่ได้ในตอนนี่ แต่ก็ต้องกินให้เพียงพอ และให้มากเพราะลูกดื่มน้ำนมเรา

ยังไม่ทันออกโรงพยาบาล แม่ส่งให้สามีฉันไปหาซื้ออุปกรณ์สำหรับ พิธีการนั่งกรรม พอออกจากโรงพยาบาลถึงบ้าน แม่ และพี่สาวจัดสถานที่ สำหรับนั่งกรรม ดื่มน้ำคั้น น้ำอาบใส่ยาพื้นเมืองให้เป็นที่เรียบริบอบ อาหารก็ให้กินแจ่วข่า ปลาตุ๋น ตอนที่ฉันยังอยู่โรงพยาบาล แม่ให้พี่สาว

ออกตลาดซื้อปลาามาทำปลาตากแห้งไว้ แม่นำปลาทูแห้งมาหนึ่ง แล้วย่างไฟให้สุกดีจึงให้กิน และให้กินเพียงครั้งตัวต่ออาหารมื้อหนึ่ง หลายวันต่อมาฉันขอแม่กินปลาทั้งตัวเพราะไม่อิ่ม และสามีก็บอกว่าร่างกายจะไม่ได้รับสารอาหารเพียงพอถ้ากินน้อยอย่างนี้ ตลอดที่นั่งกรรม 7 วัน ถ่านไฟใส่ก๊องแก้อีที่ฉันนั่ง ไม่ขาด แต่ไม่ใช่สามีเป็นคนดูแล พี่สาว และแม่เป็นคนเฝ้ากรรมมากกว่า สามีไม่รู้จะทำอย่างไร ได้แต่นั่งดู และช่วยแม่ตามที่แม่บอก แต่เขาต้องการให้ฉัน และลูกพักผ่อนมาก ๆ ถึงเวลากินก็บอกให้กิน ถึงเวลานอนก็บอกให้นอน ไม่ให้ใครรบกวน เช่น หลังออกโรงพยาบาลครอบครัวน้ำ และญาติ ๆ มาคบฉัน และเล่นไฟกันจนดึก สามีไม่พอใจ เขามาถามฉันก่อนว่าเขาจะไล่พวกเขากลับบ้าน ฉันจึงบอกเขาว่า นี่คือการดีของลาว เขาไม่มีความคิดว่าแม่ลูกอ่อนต้องการพักผ่อน แต่นี้เป็นสิ่งที่ดีที่พวกเขาทำได้สำหรับการให้ความอบอุ่นแก่เรา ดังนั้นจะไล่กลับบ้านไม่ได้ แม้ว่าฉันต้องการพักผ่อนจริง แต่ก็ต้องอดทน ไม่อยากทำร้ายความรู้สึกของเขา

สำหรับลูกชาย แม่ให้ดื่มน้ำหลังจากออกจากโรงพยาบาล เพราะฉันมีน้ำนมไม่พอ ตอนอยู่โรงพยาบาล ก็ไม่มีน้ำนม เพื่อนฉันเป็นลูกอ่อนได้ 2 เดือน แม่ขอน้ำนมเข้าไปให้ลูกฉันดื่ม ครั้งแรกหมอไม่รู้ แต่ครั้งที่สองหมอรู้ และไม่ให้ทำ เพราะหมอบอกว่า ไม่รู้ว่าเพื่อนฉันมีโรคประจำตัวหรือไม่ จึงไม่อยากเอาให้ แต่แม่บอกว่าไม่เป็นไร น้ำนมนี้ดีกว่านมผงที่มาจากโรงงาน ดังนั้นเมื่อกลับบ้านแม่เอาฉันเข้าพิธีสระผมเพื่อเรียกน้ำนม เวลาสระผมให้ฉันแม่ทอความไปด้วย เมื่อสระเสร็จแม่ให้กินน้ำสุกต้มปิ้งกล้วยที่เป็นน้ำขุ่น ๆ ต่อมาน้ำนมมีมากขึ้น ลูกดื่มนมไม่ไหวต้องบีบทิ้งข้างหนึ่งให้ลูกกินข้างหนึ่ง

การดูแลความสะอาดลูก ฉันให้สามีไปซื้อน้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างขวดนม และครีมอาบน้ำมาให้แม่ และพี่สาว เพราะแม่ และพี่สาวเป็นผู้ดูแลลูกให้ฉันเวลาที่นั่งกรรม แม่บอกว่า เวลาอาบน้ำลูก อย่าให้น้ำร้อนมากเกินไป เอาลูกนั่งบนเท้าทั้งสองข้างที่ติดกัน เอาลูกป็นหน้า (หันหน้า) เข้ามาหาเรา ใช้มือข้างซ้ายพยุงร่างเขาเอาไว้ เวลาสระผมให้เขานิ้วแม่มีมือ และนิ้วกลางคั้นหูลูกทั้งสองข้าง ปกรูหูไว้เพื่อกันไม่ให้น้ำเข้าหู ส่วนมือขวาใช้สำหรับคั้นน้ำใส่ลูก ล้างข้างหน้าเสร็จแล้ว เอาลูกคว่ำลงล้างข้างหลังอีกครั้ง ฉันดูแล และพี่สาวทำ และจำไว้ แล้วหัดทำด้วยตัวเอง ครั้งแรกก็ทำไม่ถนัด กลัวทำลูกตก การเรียนทำหลายต่อหลายครั้งจึงรู้สึกมั่นใจมากขึ้น นอกจากสอนวิธีอาบน้ำให้ลูกแล้ว แม่สอนวิธีพับผ้าอ้อมสำหรับห่อลูก เพื่อเวลาลูกคืนผ้าอ้อมจะไม่ออกจากตัวเขา

ฉันนอนกรรมได้ 13 วัน แม่สู่ขวัญออกกรรมให้เพราะส่วนหนึ่งคุณแม่เชื่อความหมอด้วยว่าไม่ให้นั่งกรรม แม่บอกว่านั่งพอเป็นฮึด กลัวขาดแคลนหายช้าตามที่หมอบอก แม่ และพี่สาวอยู่ดูแลฉันได้ 15 วัน แม่ต้องกลับบ้านไปดูแลแม่ปู และพี่สาวต้องกลับไปอยู่กับลูก ๆ ของเธอ ฉันเรียนรู้การดูแลลูกอ่อนหลายอย่างจากแม่ และพี่สาว ฉันจำ และทำตามที่เรียนมา สามีฉันไม่เข้าใจว่าฉันจะเลี้ยงลูกแบบไหน เขาเห็นด้วยกับการดูแลลูกตามที่แม่ และพี่สาวแนะนำ เพราะเชื่อว่าทั้งสองท่านมี

ประสบการณ์มาก่อน แต่สำหรับเรื่องที่หมอแนะนำ เขาไม่เห็นด้วยเท่าไรในบางเรื่อง เป็นต้นการเอาลูกไปศึกษา (จิตยา) ตามที่หมอแนะนำ แต่ก็ต้องเอาไปเพราะไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น อย่างน้อยเพื่อไม่ให้เสียใจทีหลังจึงทำตามที่หมอแนะนำ คือเอาลูกไปศึกษาให้ครบทุกเข็มตามที่หมอแนะนำ ทำตามคำขวัญที่ติดอยู่ตามโรงพยาบาล และสมุดติดตามการศึกษาของลูกที่ว่า "รักลูกต้องพาลูกไปรับการศึกษ/หยอดยากันพยาธิ"

5.8.7 หน้าที่ และความเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันเมื่อกลายมาเป็นแม่

ก่อนไม่มีลูก ฉันมีเวลาว่าง มีเวลาเป็นของตัวเอง อยากไปไหนก็ไปได้สบาย งานก็ทำตามหน้าที่ของตน เรื่องอาหารการกินอยากกินก็ทำเอง จี้เกียจก็ไปกินซื้อเอา วันไหนอยากกินอาหารตามร้านก็ออกไปกินข้างนอกร แต่พอมีลูก ทำอย่างเดิมไม่ได้ เวลาของฉันลูกเอาไปทั้งหมด ต้องอยู่กับเขาตลอดเวลา ส่วนเวลาของสามีเปลี่ยนไม่มาก คือเขาไปทำงานปกติ กลับบ้านฉันดูแลเรื่องอาหารให้ในบางวัน เพราะเขาทำอาหารไม่เป็น บางวันหลังเลิกงานเขายังสามารถออกไปพบเพื่อนได้ครึ่งละชั่วโมง สองชั่วโมง อาทิตย์หนึ่งออกไปครั้งหนึ่ง แต่ฉันต้องอยู่บ้านกับลูก ทำอาหารกินเองตามที่แม่บอกไว้ คือทำให้สุกดี เมื่ออาหารในตู้เย็นหมด ผัวเมียคุยกันว่า ใครจะไปจ่ายตลาด สามีบอกว่าเขาจะไปเอง แต่ฉันไปกับเขาด้วยเพราะไม่รู้ว่าจะซื้ออะไรกลับบ้าน ดังนั้นฉันเลยลูกไปจ่ายตลาดเมื่อลูกได้ 17 วัน ครั้งต่อมาพอได้แม่บ้านก็ให้แม่บ้านไปแทนตลอดเวลา 45 วันที่อยู่ลาว และช่วงที่เลี้ยงลูกอยู่ลาวหน้าที่ประจำวันของฉันมีดังนี้

05.00 -08.00 ตอนเช้า: ตื่นเอนมให้ลูกกิน นอนต่อ เมื่อลูกตื่นครั้งที่สอง ลูกเอาลูกกินนมกินอาหารเช้าที่บางวันสามีเตรียมไว้ให้ก่อนไปทำงาน แต่บางวันก็ทำเอง พอกินเสร็จ ล้างถ้วยชามล้างขวดนมลูก ปิดกวาดบ้าน อาบน้ำให้ลูก (ขณะที่ทำงานบ้านดูแลลูกไปด้วย)

08.00-12.00 ตอนเที่ยง: เอาเสื้อผ้าลูกไปซัก เตรียมอาหารสำหรับกลางวัน เอาลูกกินนม นอน ล้างหน้าอาบน้ำให้ตัวเอง ช่วงที่ลูกนอน พอลูกตื่นเอาลูกกินนม กินเข้าเที่ยง หลังกินเสร็จ เก็บกวาดล้างจานชาม เอาลูกนอนเล่นแล้วตรวจอีเมลล์ และติดต่อเพื่อนที่เชียงใหม่ เพราะตอนนี้เขาเรียนก่อนแล้ว ฉันต้องเตรียมเอกสารการรายงานส่งอาจารย์เหมือนเพื่อน แม่ไม่ได้เรียนอยู่ในห้องเรียนก็ต้องอ่านหนังสือ ทำรายงานเช่นกัน

12.00-16.00 ตอนบ่าย: อ่านหนังสือ และทำรายงาน เอาลูกกินนม นอน เก็บเสื้อผ้าที่แห้งมาพับไว้เป็นระเบียบ

16.00-20.30 ตอนค่ำ: ดูแลลูก อาบน้ำให้ลูก เอาลูกกินนม เตรียมอาหารมือเย็น กินเสร็จไม่ต้องเก็บกวาดเพราะสามีเป็นคนทำในตอนค่ำ อาบน้ำตนเองแล้วเอาลูกเข้านอน

20.30-05.00 ตอนเช้า: เอาลูกกินนมนอน พอลูกนอน ฉันกลับมาอ่านหนังสือ ทำงาน บางอย่างที่ต้องทำในช่วงกลางวัน และทำรายงาน ตรวจอีเมลล์ เข้านอนเวลาลูกตื่นอยากกินนม เวลานอนต้องตื่นเอาลูกกินนมทุก 2 ชั่วโมง

5.8.8 “แม่ไม่ดีทิ้งลูกไปเรียน”

หลังคลอดลูกได้ 45 วัน ฉันต้องกลับมาเรียน ซึ่งเพื่อน ๆ เรียนล่วงหน้าไปแล้วหนึ่งเดือน ปัญหาอยู่ที่ว่าลูกจะอยู่กับใคร ตัดสินใจไม่ได้ แน่นอนลูกอยู่กับพ่อไม่ได้ เพราะค่านิยมทางสังคม ลาวส่วนมากจะอยู่กับแม่ โดยเฉพาะลูกที่ยังเป็นเด็กอยู่ และยังมีนมแม่ ฉันปรึกษาแม่ว่าจะทำอย่างไรดี แม่บอกว่า เอาลูกไปเรียนด้วย อย่าให้ลูกหยุดนมเพราะเขายังเด็กมาก ถ้าหยุดนมก็สาหัส เขา ดังนั้นฉันเอาลูกมาเรียนด้วย โดยการเอาพี่เลี้ยงมาดูแลลูกเวลาขึ้นห้องเรียน หลังเลิกเรียนก็ดูแลลูกเอง วันไหนที่ต้องทำรายงานส่งอาจารย์ ต้องรอให้ลูกนอนก่อนแล้วจึงได้ทำงาน หรือไม่กี่เปิดทีวีให้ลูกดูแล้วทำงาน ส่วนสามีมาเยี่ยมครั้ง หรือสองครั้งต่อเดือน ถ้าจะออกมาดูแลลูก ก็ไม่ได้ ไม่มีใครหาเงินเข้าบ้าน และช่วงนี้เป็นช่วงที่ต้องการเงินมากในการเลี้ยงลูก

ตลอดเวลาที่อยู่กับลูก พอลูกโตขึ้นเขาไม่นอนนิ่งอยู่กับที่เหมือนเมื่อยังเด็ก การเรียน การทำรายงานลำบากมากขึ้น ต้องเอาพี่เลี้ยงสองคน คนหนึ่งช่วยดูแลตอนกลางวัน อีกคนช่วยดูแลตอนกลางคืน ถ้าไม่ทำ บางครั้งที่ลูกไม่สบาย ตัวร้อน ฉันไม่รู้จะทำอย่างไร ได้แต่โทรฯ คุยกับแม่ที่ลาว แม่แนะนำให้เอาผ้าชุบน้ำประคบหัวลูกไว้ ฉันทำตามที่แม่บอก ทำอย่างนี้ทั้งคืน บางคืนไม่ได้นอน และต้องอุ้มลูกเดินวนไปเรียนมาอยู่ในห้องหลายลบหลายตัว (หลายเตียง) ถึงคราวเหนื่อย ก็อดที่จะตะโกนใส่ลูกไม่ได้ แต่พอตะโกนใส่ลูกทำให้ฉันรู้สึกผิด เพราะแม่บอกร้อยครั้งว่า อย่าตะโกนใส่ลูก เพราะเด็กมีจิตใจบอบบาง เด็กยังไม่รู้เรื่อง เช่นเดียวกับที่หมอแนะนำว่า เด็กเป็นผู้มีจิตใจบอบบาง ดังนั้นควรพูดจาอ่อนโยนต่อเขา คำพูดของแม่ และของหมอทำให้ฉันคิดก่อนที่จะตะโกนใส่ลูก บางครั้งคิดไม่ทันตะโกนใส่ลูกก็มี แต่ก็รู้สึกเจ็บปวด และรู้สึกผิดในใจ โดยเฉพาะเมื่อลูกโตขึ้น เพราะเขาไปมาได้ไม่อยู่ที่เดิม ฉันจะทำอะไรก็ไม่ได้ตามใจชอบ

เมื่อลูกได้ 6 เดือนฉันเรียนจบเทอมสอง ฉันกลับบ้านพร้อมกับลูก และอยู่กับเขาจนเขาได้ 8 เดือน ต้องกลับมาเรียนเทอมสุดท้าย ฉันเอาลูกเชา นม ให้เขากินนมผงแทน ลูกอยู่กับสามี โดยมีพี่สาวมาเป็นผู้ช่วยดูแลอย่างใกล้ชิด ฉันกลับไปหาลูกเดือนครึ่งสองครั้ง บางครั้งที่กลับบ้านลูกไม่ยอมมาหาฉัน เขาติดพี่สาวมากกว่าฉัน และสามี พ่อเพื่อน และคนที่ทำงานด้วยรู้ว่าฉันไม่เอาลูกมาเรียนด้วยเขาก็พูดว่า “แม่ชั่ว” ทั้งลูกตั้งแต่เด็ก แต่ก็มีบางคนบอกว่า “แม่ดี” “แม่เก่ง” ทั้งเรียนทั้งเอาลูก สำหรับฉัน ฉันพยายามเป็นแม่ที่ดี ตามที่คนรอบข้างบอกฉันคือเลือกสิ่งที่ดี ๆ ให้เขา ไม่ว่าจะ เป็นเสื้อผ้า อาหาร นม ของเล่น เพราะสมัยนี้ของเด็กมีให้เลือกเยอะแยะมากมาย สามารถเลือกได้ว่า

ต้องการอย่างไรให้ลูก ถ้าสิ่งที่คิดราคาก็แพงมาก มีหลายระดับให้เลือก แต่สามี และฉันเต็มใจจ่ายเท่าที่ความสามารถมีถึง เพราะต้องการที่จะแสดงตัวตนต่อลูก ต่อผู้คนในสังคมว่าฉันรักลูกแค่ไหน และฉันทำหน้าที่ความเป็นแม่ที่ดีตามสังคมคาดหวังอย่างไร แต่ก็กังวลอยู่ว่าฉันเลี้ยงลูกแบบไหนกันแน่

ความเป็นแม่ของฉันบางครั้งก็เลือกไม่ถูกว่าต้องทำตัวอย่างไร เนื่องจากฉันมีลูกเป็นลูกครึ่ง สามี และครอบครัวทางสามีคาดหวังให้ฉันเลี้ยงลูกแบบตะวันตก นั่นก็คือหาสิ่งของ เครื่องเล่นที่สื่อถึงวิถีชีวิต เรื่องเล่า การศึกษาในแบบของเขา การเรียนก็ต้องส่งลูกไปโรงเรียนเอกชนของต่างชาติ เพื่อเรียนรู้ภาษา และวัฒนธรรมตะวันตก ฉันทำตามที่เขาต้องการ คือหาซื้อของเล่นที่พูดภาษาอังกฤษ หนังสืออังกฤษ ของเล่นที่สื่อถึงพัฒนาการของเด็กในอนาคตที่สื่อถึงความทันสมัย และส่วนมากของเล่นลูกเป็นของเล่นที่യാ และพี่สาวสามีซื้อฝากให้ แต่พอย่า และพี่สาวมาเห็นฉันเลี้ยงลูก เขาตกใจ และบอกว่าฉันเลี้ยงลูกแบบพื้นเมือง เขาหัวเราะเมื่อเห็นฉันเอาขาไก่ต้มให้ลูกกินกับข้าวเหนียวด้วยตัวเอง นอกจากนี้การปล่อยให้ลูกเล่นตามเค้นบ้าน เล่นดิน เล่นทราย เขาก็บอกว่าฉันเลี้ยงลูกแบบชาวบ้านจริง ๆ ซึ่งต่างจากครอบครัวพ่อแม่ของฉันเขาบอกฉันว่า ฉันเลี้ยงลูกแบบต่างชาติ เช่น หัดให้ลูกพูดภาษาอังกฤษ หัดให้ลูกกินอาหารแบบตะวันตก และส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนพิเศษ สำหรับฉันเองก็ตอบไม่ได้ว่าตัวเองเลี้ยงลูกแบบไหน แบบลาว หรือแบบตะวันตก แต่อย่างไรก็ตามฉันคิดว่าการเลี้ยงลูก หรือความเป็นแม่ของฉันขึ้นกับความต้องการของคนรอบข้างที่อยากให้ฉันทำมากกว่า รวมทั้งการตามทฤษฎีนิยมโลก

5.8.9 งานบ้าน และงานนอกบ้านที่ต้องทำในพื้นที่เดียวกัน

แม้ว่าฉันจะเป็นแม่ เป็นนักศึกษา ลางานมาเรียน แต่ยังทำงานทางอินเทอร์เน็ตในองค์กรที่ฉันทำงานด้วย เช่นการประสานงานการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงาน อ่าน และให้ความเห็นต่อแผนงาน และบทรายงานขององค์กร ส่วนงานในบ้านที่ต้องทำคือการทำหน้าที่ความเป็นเมีย และหน้าที่ความเป็นแม่ สำหรับหน้าที่ความเป็นเมียที่ฉันรับหนักคือหน้าที่การเตรียมอาหารเย็น ส่วนอาหารกลางวันสามีกินข้าวข้างนอกเวลาออกไปทำงาน และอาหารเช้าเขาเป็นคนรับผิดชอบ ฉันทำอาหารต่างชาติไม่เป็น แม่ไม่เคยสอน และไม่เคยเรียนมา อาหารที่ฉันทำเป็นอาหารลาว และบางครั้งต้องเรียนรู้ในการทำอาหารที่คล้ายอาหารต่างชาติ เพราะคิดว่านี่คือหน้าที่ของเมียตามที่แม่บอก แม่สอนฉันบ่อยครั้งว่า ให้เอาใจใส่ดูแลสามี อย่าร้ายเขา เพราะสงสารเขาไม่มีญาติอยู่ใกล้ สำหรับสามีถ้าเขาอยากกินอาหารที่ฉันทำไม่เป็น เขาก็ออกไปกินที่ร้านอาหารแทน หรือไม่กี่สั่งให้ร้านส่งให้ แต่เขาก็ไม่ทำเองเพราะทำไม่เป็น และก็ไม่ใช่ชอบที่จะเรียนทำอาหาร ส่วนเรื่องเสื้อผ้า หรือความเอาใจใส่ต่อเขา เขาทำด้วยตัวเองส่วนมาก ส่วนการดูแลความสะอาดบ้านเป็นหน้าที่ของ

แม่บ้าน แต่ฉันช่วยเธอในบางวันที่ฉันมีเวลา งานดูแลลูกฉันทำเองเวลาที่สามีไปทำงาน หลังเลิกงาน เขาเป็นคนเล่นกับลูก ฉันถึงมีเวลาทำงานหลังสามีเลิกงานเช่นตรวจอีเมล และเขียนบทวิทยานิพนธ์

นอกจากการทำหน้าที่ความเป็นเมีย เป็นแม่ ฉันยังต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาตนเองด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ในวิชาที่เรียนอยู่ หรือการเรียนรู้ที่จะเป็นแม่แบบใหม่ เพราะปัจจุบันสังคมลาว เป็นสังคมกำลังพัฒนาประเทศชาติ ก็คือการพัฒนาเศรษฐกิจ ตามทิศทางนโยบายเพื่อการลดช่องความยากจนแห่งชาติ ดังนั้นบุคลากรของชาติ หรือทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการพัฒนา ก็คือ การยกสูงความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะผู้หญิงก็ต้องพัฒนาตนเอง ตามทิศทางการพัฒนาผู้หญิงของสหพันธ์แม่หญิงลาว ซึ่งความเป็นผู้หญิงที่ดีนั้น ต้องเก่งทั้งงานบ้าน และนอกบ้าน และต้องพัฒนาตนเองในเวลาเดียวกัน นั่นก็คือการแสวงหาความรู้ ดังที่ฉันต้องมานั่งเรียนถึงที่นี่

5.9 ประสบการณ์การเป็นนักศึกษาศรีศึกษา

องค์กรที่ฉันทำงานด้วยเป็นองค์กรพัฒนาชุมชนไม่หวังผลกำไรชื่อ ศูนย์ค้นคว้า และฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาชนบท (Rural Research and Development Training Center: RRDTC) กิจกรรมหลัก ๆ คือจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (Non-Government Organization: NGO) เจ้าหน้าที่สมาคมที่ไม่หวังผลกำไร (Non-Profit Association: NPA) และผู้ที่สนใจในการทำงานเพื่อชุมชน เพื่อการพัฒนา การทำงานเป็นหน่วยงานผู้ฝึก จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อจัดการฝึกการสอนให้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ ฉันในฐานะที่เป็นผู้หนึ่งทำงานอยู่ในตำแหน่งของทีมงานผู้บริหารศูนย์ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการดูแลการบริหารองค์กรโดยรวม และดูแลเรื่องทุน พอถึงท้ายปีทุนที่ตั้งไว้สำหรับการสร้างความสามารถให้เจ้าหน้าที่องค์กร ซึ่งทุนนี้จำเป็นต้องจ่ายไม่ดังนั้นก็ต้องส่งกลับผู้ให้ทุน และทุนที่ยังเหลือคือทุนสำหรับยกสูงความรู้ความสามารถให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เป็นครูฝึกทางด้าน Gender หรือที่ลาวเรียก “บทบาทหญิงชาย”

เมื่อเห็นว่ามีทุนมีจำนวนมากพอที่จะส่งเจ้าหน้าที่ออกไปฝึกนอกประเทศ ฉันทำการติดต่อสถานทีบริการการฝึกอบรมในประเทศไทย เพราะเป็นประเทศใกล้เคียง ภาษาก็ไม่แตกต่างกันมากนัก และเจ้าหน้าที่ที่จะมาเรียนยังมีข้อจำกัดทางด้านภาษาอังกฤษ ดังนั้นการมาเรียนที่ประเทศไทยเป็นทางหนึ่งที่จะทำได้ ฉันติดต่อไปที่ศูนย์ฝึกอบรมต่าง ๆ ในภาคอีสาน แต่ไม่มีที่ไหนจัดการฝึกอบรมด้านเพศภาวะ ฉันเข้าอินเทอร์เน็ตพิมพ์คำว่า “gender studies” รายการโฆษณาออกมา เต็ม ฉันเข้าดูหลายเว็บไซต์ และหนึ่งในนั้นมีเว็บไซต์ของศูนย์สตรีศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฉันกดไปที่ติดต่อเจ้าหน้าที่ พร้อมจดเบอร์โทรฯ และ โทรฯ มาที่ศูนย์สตรีศึกษา

เจ้าหน้าที่ศูนย์รับโทรศัพท์พร้อมทั้งตอบว่า ที่ศูนย์ไม่มีการจัดฝึกอบรม นอกจากฝึกอบรมอาสาสมัครกฎหมาย แต่ช่วงนี้เรามีประกาศรับสมัครนักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรเรียน 2

ปีครึ่ง ฉันส่งเบอร์อีเมลล์ขององค์กรให้เจ้าหน้าที่ศูนย์สตรีศึกษา และขอให้เขาส่งแบบฟอร์มให้ เมื่อได้ฟอร์มมา ฉันปรึกษากับทีมงาน และตกลงให้เจ้าหน้าที่ที่สนใจสองคนประกอบแบบฟอร์มส่งมาที่ศูนย์สตรีศึกษา คนหนึ่งคือฉันเพราะมีแผนให้ฉันเป็นครูฝึกด้าน gender ในอนาคต และอีกคนเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ชายซึ่งเขาเป็นครูฝึก “บทบาทหญิงชาย” โดยเฉพาะ เราทั้งสองถูกเรียกให้ไปสัมภาษณ์ในวันเดียวกัน ถึงวันประกาศผลเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ แจ่มมาว่า ฉันได้ทุนการศึกษา และให้เตรียมมาเรียนภายในหนึ่งเดือน เพราะจะได้เตรียมภาษาไทยก่อนที่จะเปิดเทอมเรียน ฉันดีใจมากที่รู้ว่าได้ทุนศึกษาต่อ แต่ก็เสียใจที่เจ้าหน้าที่อีกคนไม่ได้ หลังรู้ว่าว่าได้ทุน 3 วัน ฉันก็รู้ว่าฉันต้อง แต่ก็ไม่เปลี่ยนใจที่จะไม่มาเรียน เพราะก่อนที่จะสมัคร ฉันรู้ว่าฉันต้องการเรียนเรื่อง “gender” หรือ “บทบาทหญิงชาย” เพื่อจะได้นำมาใช้ในการงาน

เมื่อมาถึงเชียงใหม่ ฉัน และเพื่อนเรียนเตรียมภาษาไทย ฉันต้องหัดเขียนทีละตัวเหมือนตอนที่เรียนประถมเมื่อยังเด็ก การเขียนภาษาไทยเป็นปัญหาที่ฉันเขียนไม่ได้ นอกจากใช้พิมพ์ด้วยเครื่องคอมฯ พอเรียนเตรียมภาษาจบ เริ่มเข้าเรียนจริง สิ่งใหม่ ๆ ที่ฉันได้เรียนรู้จากที่นี่มีมาก เช่น ก่อนที่จะมาเรียนฉันคิดว่าฉันรู้เรื่องบทบาทหญิงชายบ้างแล้ว เพราะฉันเคยทำงานเป็นคู่มือบทบาทหญิงชายให้แก่ชาวบ้าน ซึ่งฉันได้รับการฝึกก่อนที่จะลงสนามจริงจากหน่วยงานรัฐที่ทำงานทางด้านการพัฒนาบทบาทหญิงชายในขั้นแฉวง แต่เนื่องจากความผิดพลาด และการสื่อสาร คนละภาษาทำให้ผลของการฝึกอบรมสร้างปัญหาให้ชาวบ้าน นั่นก็คือ หลังการฝึกมีผู้หญิงในชุมชนมาบอกว่า “เมื่อก่อนสามีช่วยทำงานบ้าน แต่ตอนนี้งานบางอย่างเขาไม่ทำเพราะเห็นว่าเป็นงานของผู้หญิง” ฉันทบทวนงานที่ตนทำผ่านมามีว่า งานที่ฉันทำเป็นการช่วยผู้หญิงจริงหรือไม่ หรือเป็นการเข้าไปทำให้การผลิตซ้ำ ต่อยุ่การประกอบสร้างทางสังคมของการแบ่งหน้าที่ตามเพศในแบบที่เคยเป็นมาและเป็นอยู่ให้ชัดแจ้งมากขึ้นกว่าเดิม และเมื่อเรียนมาช่วงใหญ่หนึ่งจึงรู้ว่าฉันไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับเรื่องเพศภาวะ หรือ gender ในภาษาอังกฤษที่เป็นมโนทัศน์สำคัญของนักสตรีนิยม

การเรียนวิชาต่าง ๆ ปีแรก จนถึงปีสุดท้ายสนุกมาก แต่พอต้องโตขึ้นทุกวัน นั่งนานไม่ได้ เพราะต้องเข้าห้องน้ำบ่อย ๆ ถึงคราวปวดเข้าห้องน้ำก็ไม่อยากออกจากห้องเรียน กลัวตามอาจารย์ไม่ทัน และไม่อยากเสียโอกาสในการฟังการสอนของอาจารย์ ฉันเรียนรู้จากที่นี่หลายอย่าง แม้ว่าสิ่งที่รับรู้ไปนั้นอาจไม่เต็มร้อย แต่เกินคุ้มในการที่มาเรียน ความรู้ใหม่ ๆ ที่อาจารย์ถ่ายทอดเช่น ความหมายใหม่กับคำว่า gender ทฤษฎีสตรีนิยม นักสตรีนิยม การเรียนรู้วิธีการวิพากษ์ และการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ปัญหาในสังคม การวิเคราะห์กฎหมาย รวมถึงการสังเกตการณ์ และการทำวิจัยในแบบสตรีนิยม ที่เวลาใดก็คำนึงถึงเรื่องเพศภาวะ และความทุกข์ยากที่ผู้หญิงได้รับการกดขี่จากเพศตรงข้าม และผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนแต่เป็นบทเรียนใหม่ ๆ ที่ฉันได้เรียนรู้จากคณาจารย์ที่นี่

ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ หรือความรู้ใหม่ ๆ อย่างเดียวที่ฉันได้รับจากศูนย์การศึกษาที่นี้ ผ่านการเรียน การสอนของอาจารย์ ทำให้ฉันตระหนักถึงการที่จะมองคนอื่น และตนเอง การมองตนเอง คือ การถาม การวิเคราะห์ตนเอง เพราะที่ผ่านมามีไม่เคยแม้แต่จะคิดว่า ฉันคือใคร ใครทำให้ฉันต้องเป็นอย่างทุกวันนี้ ฉันทำงานเพื่ออะไร ทำเพื่อใคร ฉันต้องการอะไร และฉันจะอย่างไร เพื่อช่วยคนอื่นบนพื้นฐานของความต้องการ และความจำเป็นของคนเหล่านั้น ซึ่งไม่ใช่ฉันเป็นคนเข้าไปตัดสินใจให้เขาทั้งหมด จุดนี้เองเป็นบทเรียนหนึ่งที่เปิดช่องทางให้ฉันได้ทำวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับเรื่องตัวตนความเป็นแม่ของตนเองที่ร่ายล้อมด้วยวาทกรรมหลากหลายชุด โดยที่ศูนย์สตรีศึกษา ฅมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แห่งนี้ สามารถออกไปประกาศนียบัตร ที่เป็นการรับรองว่า ประสบการณ์ของฉัน บทของฉันคือบทเรียน คือความรู้ คือประสบการณ์ และประสบการณ์ความเป็นแม่ ที่เป็นประสบการณ์ของผู้หญิงจากการเขียนของผู้หญิงเอง

5.10 สรุป

จากการเล่าประสบการณ์ชีวิต และประสบการณ์ความเป็นแม่ของฉันข้างบน เห็นได้ว่า ความเป็นตัวตน โดยเฉพาะการให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่เมื่อฉันยังเป็นเด็ก โดยเริ่มจากการสอน การเรียนรู้จากครอบครัว การทำงานบ้านช่วยแม่ การดูแลน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง รวมทั้งการละเล่นซึ่งเป็นการปฏิบัติการจริงของความเป็นผู้หญิง ที่สืบทอดมาแต่สมัยยาย ต่อใส่แม่ และถ่ายทอดมาถึงฉัน ความเป็นแม่ก็เช่นกัน เป็นสิ่งที่เห็นได้จากการนำเสนอชีวิตทางสังคม และวัฒนธรรมจากผู้ใหญ่ แล้วเด็ก ๆ นำมาปฏิบัติจริงเพื่อเรียนแบบ นอกจากนี้ระบบการศึกษาที่ฉันได้รับเมื่อยังเด็ก เป็นการสอนให้รู้ถึงการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น การรักชาติ แฝงเชื้อ (หวงแหนเผ่าพันธุ์) รักบ้านเกิดเมืองนอน พร้อมทั้งจะทุ่มเทแรงกาย และแรงใจเพื่อประเทศชาติ

เพื่อประกอบส่วนในภารกิจการสร้างสรรค์ และพัฒนาประเทศชาติ ฉันในฐานะที่เป็นนักศึกษาสังกัดในโรงเรียนที่มีกฎ หลักการในการควบคุมการประพฤติ ปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ทำให้ฉันต้องทำตัวให้อยู่ในกฎ ในกรอบของนโยบาย ด้วยการสร้างตนให้เป็นนักเรียนดี นักเรียนเก่ง เชื้อพึงครู อาจารย์ ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน มหาวิทยาลัย และหอพักอย่างเข้มงวด เพื่อเร่งใส่เป้าหมายในการที่จะให้ถูกเลือกเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรจัดตั้งมหาชนที่ได้รับความนิยมว่าลือว่าเป็นองค์กรที่ทรงเกียรตินั้นก็คือ การเข้าเป็นสมาชิกขบวนการ สหพันธ์แม่หญิง กัมบาล และสมาชิกพรรคฯ เป็นต้น เมื่อจบการเรียนจะได้เป็นหน้าอแห่ง และกำลังแรงที่ดีของชาติตามความคาดหวังของพรรคฯ และรัฐ เพื่อประกอบส่วนในขบวนการพัฒนาประเทศชาติโดยอิงตามความรู้ความสามารถเป็นพื้นฐาน สำหรับผู้หญิงการประกอบส่วนหน้าทีในการสร้างสรรค์ และพัฒนาประเทศชาติโดยอิงตามพื้นฐานความชำนาญที่มี นั่นก็คือความเป็นหญิง ความอ่อนโยน ความนุ่มนวลอ่อนหวาน และ

ความสามารถในการดูแลผู้อื่น เป็นต้นบทยาทของความเป็นลูกสาว ความเป็นเมีย และความเป็นแม่ ตามที่สังคมให้มา

พื้นฐานที่ผู้หญิงได้มาจากการหยิบยื่นที่สังคมมอบให้ เช่น ความเป็นผู้หญิง, ความเป็นแม่ เป็นสิ่งที่นักสตรีนิยมเรียกว่า การจัดประเภทลักษณะประจำเพศ/เพศภาวะ (sex/gender stereotyping) ตลอดจนสถานภาพ บทบาท หน้าที่ที่ตามมา เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคมที่ทำให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ความเป็นผู้หญิง ความเป็นลูกสาว ความเป็นเมีย ความเป็นแม่ ตามวาทกรรมความคาดหวังของสังคม สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการปฏิบัติตนต่อผู้หญิงรุ่นฉัน คือต้องทำหน้าที่ความเป็นลูกสาว ความเป็นหลานสาวที่ดี เมื่อทำงานก็ยังคงต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่ดีด้วยการดูแลเจ้าหน้าที่ผู้ชายที่มีตำแหน่งสูงกว่า เมื่อมาเป็นเมีย เป็นแม่ก็ยังคงต้องทำงานเรื่องการดูแลคนอื่น เป็นต้น การดูแลลูกที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาประชากร นั่นก็คือการวางแผนครอบครัว การดูแลสุขภาพของแม่ และเด็ก โดยมีผู้กำหนดการแต่บนลงมา และอีกส่วนหนึ่งคือการกำหนดบทบาท ความเป็นแม่ที่สืบทอดกันมาแต่สมัยปู่ย่าตายาย เพื่อให้ผู้หญิงที่เป็นแม่ และไม่เป็นแม่ปฏิบัติตาม และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวตนความเป็นแม่ของปัจเจกในสังคม นี่คือการปฏิบัติทางวาทกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมว่าด้วยความเป็นแม่ ที่สื่อถึงความ เป็นแม่ โดยมีสถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล หรือรัฐชาติ เป็นองค์กรให้ความเกื้อหนุนเพื่อการปฏิบัติ การและการดำรงอยู่ของวาทกรรมนั้น ๆ

กล่าวให้ถึงที่สุดฉันได้ข้อสรุปว่า อัตลักษณ์ต่าง ๆ ของฉัน เช่น การเป็นลูกสาว พี่สาว น้องสาว หลานสาว เป็นเด็ก เป็นนักเรียน เป็นหญิงสาว เป็นคนจน เป็นพวน เป็นนักศึกษา เป็นผู้จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี กำลังต่อปริญญาโทด้านสตรีศึกษา เป็นคนทำงานมีรายได้ เป็นเมีย (ฝรั่ง) เป็นแม่ (เด็กลูกครึ่ง) เป็นคนดี คนไม่ดี และเป็นอะไรต่าง ๆ อีกมาก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดกับ “ตัวฉัน” ตามอัตลักษณ์เหล่านั้น ล้วนเป็นไปตามวาทกรรมชุดต่าง ๆ มากมายหลากหลายชุด ที่ทั้งแตกต่าง ทั้งเหมือน ทั้งสอดคล้องและทั้งขัดแย้ง โดยทั้งหมดนี้เป็นอัตลักษณ์ ตัวตน และ บทบาทหน้าที่ซึ่งถูกประกอบสร้างขึ้นด้วยวาทกรรมหรือชุดความรู้/ความจริงชุดต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษานี้ฉันจัดเป็นวาทกรรมสองประเภทใหญ่ ๆ คือวาทกรรมจารีตและวาทกรรมทันสมัย อัตลักษณ์/ตัวตนของฉันจึงมีมากมาย ไม่เป็นเอกภาพแถมยังเลื่อนไหลไปตามประเด็นหรือเรื่องราว และบริบทด้านเวลา-สถานที่ เช่น ระหว่างการเป็นแม่กับการเป็นนักศึกษา การเป็นแม่แบบจารีตกับการเป็นแม่แบบทันสมัย เป็นต้น ฉันพบว่า บางครั้งฉันเป็นองค์ประธาน (subject) ที่มีความเป็น ประธาน (subjectivity) หรือเป็นผู้กระทำที่มีอำนาจ แต่บางครั้งฉันก็มีความรู้สึกว่าฉันเป็นผู้ถูกกระทำ สำหรับฉันตรงนี้เองที่มีความสำคัญสำหรับความเป็นแม่ของฉันในบริบทของสังคมลาว

ปัจจุบัน กล่าวคือฉันสามารถต่อสู้ต่อรองได้แม้จะไม่ได้ทั้งหมดก็ตาม.....สังคมลาวกำลังเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับตัวฉันที่ดูเหมือนว่าไม่มีวันหยุดนิ่ง

